

Successierechten : toepassing op verschillende samenlevingsvormen in België

Iris VAN ROOSE

promotor :

Prof. dr. Caroline VANDERKERKEN

WOORD VOORAF

Deze eindverhandeling werd gemaakt in opdracht van de Universiteit Hasselt teneinde de graad van Licentiaat Toegepaste Economische Wetenschappen te behalen.

Het tot stand brengen van dit werk was voor mij een zeer interessante en leerrijke ervaring waaraan ik later ongetwijfeld nog veel zal hebben. Iedereen krijgt vroeg of laat in zijn leven te maken met successierechten dus is het niet onbelangrijk om goed op de hoogte te zijn van de desbetreffende wetgeving. Het was eveneens boeiend om de drie gewesten in ons land met elkaar te kunnen vergelijken en zo de invloed van de verschillen in de respectievelijke regelgevingen te leren kennen.

Graag wil ik enkele mensen bedanken die ertoe bijgedragen hebben om deze eindverhandeling tot stand te brengen. Vooreerst wil ik mijn oprechte dank betuigen aan mijn promotor, professor Caroline Vanderkerken, voor haar goede begeleiding. Verder dank ik de heer notaris Eric Spruyt, die de tijd heeft genomen om op mijn vragen te antwoorden en me als bijkomende documentatie een exemplaar heeft gegeven van het boek dat hij schreef. Tot slot wens ik ook de heer notaris Bernard Indekeu te danken voor het beantwoorden van mijn vragen.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf

Inhoudsopgave

Samenvatting

Hoofdstuk 1	Inleiding	1
1.	Probleemstelling	1
2.	Onderzoeksvragen	2
2.1	Afleiding deelvragen.....	2
3.	Onderzoeksopzet	3
3.1	Literatuuronderzoek	3
3.2	Inhoudsanalyse	4
3.3	Experience survey.....	4
Hoofdstuk 2	Algemene begrippen.....	5
1.	De eigendom van een goed.....	5
2.	Wie kan erven?.....	6
2.1	Voorwaarden om te kunnen erven.....	6
2.1.1	Niet onwaardig zijn.....	6
2.1.2	In leven zijn.....	6
2.2	De orde	6
2.3	De graad.....	8
2.4	Plaatsvervulling	8
2.5	Kloving	9
3.	De reserve	10
3.1	Wie heeft recht op een reserve?.....	10
3.2	De fictieve massa.....	11
4.	Wat zijn successierechten?	11
5.	Aanvaarding en verwerping	12
Hoofdstuk 3	Samenstelling van de nalatenschap.....	14
1.	Het belastbaar actief	14
1.1	Inleiding	14

1.2.	Waardering van het belastbaar actief	15
1.2.1	Algemeen	15
1.2.2	Bijzondere bepalingen	16
2.	Het passief	18
Hoofdstuk 4	Verschillende samenlevingsvormen	20
1.	Gehuwden.....	20
2.	Wettelijk samenwonenden.....	21
3.	Feitelijk samenwonenden.....	23
4.	Verschillen tussen de samenlevingsvormen	23
Hoofdstuk 5	Toepassing successierechten.....	25
1.	Algemeen.....	25
2.	Het Vlaams Gewest.....	25
2.1	Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden	25
2.1.1	Toepassing	26
2.1.2	Verminderings en vrijstellingen.....	27
2.2	Het tarief tussen broers en zussen	28
2.2.1	Toepassing	28
2.2.2	Verminderings.....	29
2.3	Het tarief tussen andere personen.....	29
2.3.1	Toepassing	29
2.3.2	Verminderings.....	30
3.	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	30
3.1	Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden.....	31
3.1.1	Toepassing	31
3.1.2	Verminderings.....	32
3.2	Het tarief tussen broers en zussen	34
3.2.1	Toepassing	34
3.2.2	Verminderings.....	34
3.3	Het tarief tussen ooms of tantes, neven of nichten	35
3.3.1	Toepassing	35
3.3.2	Verminderings.....	35

3.4	Het tarief tussen andere personen.....	36
3.4.1	Toepassing	36
3.4.2	Verminderings.....	36
4.	Het Waals Gewest.....	37
4.1	Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden.....	37
4.1.1	Toepassing	37
4.1.2	Verminderings.....	38
4.2	Het tarief tussen broers en zussen	40
4.2.1	Toepassing	40
4.2.2	Verminderings.....	40
4.3	Het tarief tussen ooms of tantes, neven of nichten	41
4.3.1	Toepassing	41
4.3.2	Verminderings.....	41
4.4	Het tarief tussen andere personen.....	42
4.4.1	Toepassing	42
4.4.2	Verminderings.....	42
5.	Tarieven voor het familiebedrijf	43
5.1	Inleiding	43
5.2	Algemene voorwaarden.....	44
5.3	Specifieke voorwaarden.....	44
5.3.1	Het Vlaams Gewest	44
5.3.2	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	47
5.3.3	Het Waals Gewest	48
5.4	Conclusie	50
Hoofdstuk 6	Berekening van successierechten: voorbeelden.....	52
1.	Voorbeeld 1: Verschillen tussen de samenlevingsvormen	52
1.1	Gebuurde gegevens	52
1.2	Berekening belastbare basis.....	54
1.2.1	Algemeen.....	54
1.2.2	Het Vlaams Gewest.....	57
1.2.3	Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest.....	58

1.3	Berekening verschuldigde belasting	58
1.3.1	Het Vlaams Gewest.....	58
A.	Stelling 1	59
B.	Stelling 2	61
1.3.2	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	63
1.3.3	Het Waals Gewest	66
1.4	Overzicht en conclusies	69
2.	Voorbeeld 2: Verschillen tussen de huwelijksstelsels	72
2.1	Stelling 1: Er zijn geen bloedverwanten	73
2.1.1	Voor Vlaanderen	73
2.1.3	Voor Wallonië	75
2.2	Stelling 2: Er zijn bloedverwanten andere dan kinderen	76
2.2.1	Voor Vlaanderen	78
2.2.2	Voor Brussel	78
2.2.3	Voor Wallonië	80
2.3	Stelling 3: Er zijn kinderen	82
3.	Voorbeeld 3: vererving van familiale bedrijfsactiva - artikel 60bis	83
3.1	Het Vlaams Gewest.....	84
3.2	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	85
3.3	Het Waals Gewest.....	87
4.	Voorbeeld 4: Vererving van familiale bedrijfsactiva	89
4.1	Het Vlaams Gewest.....	90
4.2	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	91
4.3	Het Waals Gewest.....	93
	Besluit	96
	Literatuurlijst.....	100

SAMENVATTING

Successierechten zijn een complexe materie, waar nagenoeg iedereen vroeg of laat mee in contact komt. Veel mensen vinden deze belasting onrechtvaardig aangezien erfgenamen moeten betalen op goederen waar de overledene al tijdens zijn leven op belast werd.

Aangezien het successierecht sinds de staatshervormingen een *gewestelijke materie* is, zal de wetgeving in de drie gewesten anders zijn. Dit kan zorgen voor grote verschillen per gewest in de door de erfgenamen te betalen belasting. In dit werk wordt vooral de nadruk gelegd op de vererving door de langstlevende partner en de kinderen, aangezien het meestal zij zijn die met successierechten geconfronteerd worden.

Om te beginnen worden enkele *begrippen* nader verklaard. Dit is nodig om een inzicht te krijgen in enkele concepten uit het algemeen erfrecht en omdat veel van deze begrippen voortdurend terugkeren. Zo worden de begrippen volle eigendom, vruchtgebruik en blote eigendom nader toegelicht. Verder wordt ook uitgelegd wat successierechten precies zijn. Tevens wordt verduidelijkt wie kan erven en welke de voorwaarden zijn om te kunnen erven. Tenslotte wordt ook toegelicht wat de reserve inhoudt en wat er moet gebeuren om een erfenis te aanvaarden of te verwerpen.

Om te kunnen erven moet de *samenstelling van de nalatenschap* gekend zijn. Deze bestaat uit het actief of de bezittingen, en het passief of de schulden. Deze begrippen worden nader toegelicht in hoofdstuk 3.

Vervolgens worden de verschillende *samenlevingsvormen* besproken. Dit is nodig omdat niet alle samenlevingsvormen op dezelfde manier behandeld worden in het erfrecht en het successierecht. Gehuwden hebben de meeste rechten, zij erven

zonder testament en tegen een gunstig tarief. Samenwonenden kunnen slechts onder bepaalde voorwaarden van dit gunstig tarief genieten.

Ook worden de *tarieven per gewest* besproken. De tarieven, hun toepassing en de vrijstellingen en verminderingen verschillen bij momenten sterk per gewest, en dit zal onvermijdelijk ook een invloed hebben op de omvang van de te betalen successierechten. Verder wordt artikel 60bis uit het Wetboek Successierechten met betrekking tot de vererving van familiale bedrijfsactiva uitgebreid besproken. Indien dit artikel toegepast kan worden, zorgt dit immers voor een grote vermindering van de te betalen successierechten.

Tot slot worden enkele *voorbeelden* uitgewerkt, om zo de verschillen tussen de gewesten te verduidelijken. Eerst wordt een uitgebreid voorbeeld uitgeschreven waarin de verschillen tussen de diverse samenlevingsvormen en de drie gewesten aan bod komen. Vervolgens wordt een eenvoudiger voorbeeld gegeven waarin de verschillen tussen de huwelijksstelsels duidelijk worden. Tenslotte wordt in de twee laatste voorbeelden de invloed aangetoond van artikel 60bis W. Succ.

In het besluit komen alle verschillen aan bod die aan de hand van de voorbeelden naar boven zijn gekomen, zodat we uiteindelijk tot een conclusie kunnen komen over in welk gewest een erfenis gemiddeld genomen het voordeligst verloopt.

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1. Probleemstelling

Het overlijden van een naaste, praktisch iedereen maakt het vroeg of laat mee. Dit betekent dat vrijwel iedereen ooit in zijn leven in aanraking komt met erfrecht en successierecht.

"Sommigen zijn van oordeel dat wie een vermogen heeft weten te vormen, hierin slechts is geslaagd dankzij allerhande voorzieningen vanwege de staat, en dat de staat daarom recht heeft op een deel van elk vermogen." (De Page & Dekkers, 1974, geciteerd door Van Houtte, 1991: 16) Dit is een van de mogelijke verklaringen voor de heffing van successierechten, en betekent eigenlijk dat de staat *mede-erfgenaar* is. Toch vinden veel mensen het betalen van successierechten *onrechtvaardig*, en hun redenering is goed te begrijpen. De overledene heeft al zijn hele leven belastingen betaald, waarom moet een erfgenaar dan nog eens successierechten betalen op zijn erfdeel?

Dit is dan ook de reden waarom de gewestelijke overheden, die sinds de staatshervormingen bevoegd zijn voor het successierecht, de afgelopen jaren veel wijzigingen doorgevoerd hebben die ervoor zorgen dat schenkingen en successie relatief voordelig kunnen verlopen. Bovendien houden de overheden ook rekening met *maatschappelijke evoluties*. Waar vroeger bijvoorbeeld enkel gehuwde koppels op een fiscaalvriendelijke manier van elkaar konden erven, zijn er nu op dit gebied ook mogelijkheden voor samenwonenden. Hier zijn echter bepaalde voorwaarden aan verbonden, die verder besproken zullen worden.

De veranderingen die de overheden doorgevoerd hebben maken erven en schenken dan wel fiscaalvriendelijker, maar ze zorgen er ook voor dat alles een stuk ingewikkelder wordt. Aangezien een mens niet graag geconfronteerd wordt met zijn

eigen sterfelijkheid, zijn er heel wat personen die niet of nauwelijks op de hoogte zijn van wat er precies met hun nalatenschap zal gebeuren als ze overlijden, en hoeveel hun erfgenamen zullen moeten betalen aan successierechten. Nochtans is het aangewezen hierover geïnformeerd te zijn en zoveel mogelijk op voorhand te regelen, zodat de erfgenamen minimaal belast worden.

2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit werk is achterhalen in welke gewest de verschillende erfgenamen het voordeligst belast worden. Hierbij zal de aandacht vooral uitgaan naar de langstlevende partner en de kinderen, aangezien het vooral zij zijn die met een erfenis in contact komen. De nadruk zal dus duidelijk liggen op het fiscaal aspect, al zal het burgerrechtelijk aspect waar nodig eveneens aan bod komen.

De centrale onderzoeksvraag hierbij luidt:

"In welk gewest verloopt de vererving voor de verschillende erfgenamen het voordeligst en wat zijn hier de redenen voor?"

2.1 Afleiding deelvragen

Vooraleer men kan bepalen hoeveel successierechten betaald moeten worden, is het nodig dat enkele *regelmatig terugkerende concepten* verduidelijkt worden. Wat houden de begrippen volle eigendom, vruchtgebruik en naakte eigendom in? Men moet ook weten welke de voorwaarden zijn om te kunnen erven en wie uiteindelijk zal erven. Dit zal natuurlijk in elke situatie anders zijn, maar er zijn enkele algemene burgerrechtelijke regels die bepalen wie recht heeft op de nalatenschap of een gedeelte daarvan. Voorts moet men de definitie kennen van successierechten. Wat zijn successierechten en wat is het verschil met het recht van overgang bij overlijden?

Men moet verder ook weten waaruit de *nalatenschap* van een overledene precies bestaat, en op welk deel hiervan successierechten geheven worden. Bovendien kan de erflater deels zelf beslissen wat er met zijn nalatenschap gebeurt, maar een deel is gereserveerd voor zijn naaste familie, als die er is. Men moet dus ook weten wat deze reserve inhoudt.

Men moet daarenboven de verschillende *samenlevingsvormen* kennen. Ook moet men weten waarin deze samenlevingsvormen van elkaar verschillen, en aan welke voorwaarden moet voldaan zijn om bij een erfenis van dezelfde voordelen te kunnen genieten als de langstlevende echtgenoot.

Bovendien moeten we de *tarieven* voor het Vlaamse, Waalse en Brusselse Gewest kennen, en de verschillen die er bestaan tussen die gewesten. Deze verschillen zullen er immers voor zorgen dat de te betalen belasting voor de drie gewesten zal variëren.

Ten slotte worden enkele *voorbeelden* uitgewerkt. Deze worden zo gekozen dat de verschillen tussen de gewesten duidelijk zullen worden. Aan hiervan kan nadien bepaald worden in welk gewest de heffing het voordeligst gebeurt.

3.   Onderzoeksopzet

3.1   Literatuuronderzoek

Dit werk zal grotendeels gebaseerd zijn op *secundaire bronnen*, reeds bestaande gegevens in verband met successierechten. Een van de voornaamste bronnen zal vanzelfsprekend het Wetboek Successierechten zijn, aangezien hier alle regels en tarieven voorhanden zijn, zoals ze vandaag gelden. Verder zullen een aantal boeken verduidelijking geven over deze regels en tarieven. De voornaamste zijn 'Successieplanning: de onmisbare gids voor elke vooruitziende burger' van notaris Eric Spruyt, het 'Handboek registratie- en successierechten' van De Groot, Ghyselen

en Wustenbergs, 'Belgisch erfrecht in kort bestek' van professor Alain Verbeke en 'De erfenisgids' van onderzoeksjournalisten Staf Bellens en Colette Demil.

3.2 Inhoudsanalyse

Aangezien aan wetten voortdurend gesleuteld wordt, zullen enkel literaire bronnen niet volstaan. Zelfs het Wetboek Successierechten is misschien deels gedateerd. Om volledig actueel te zijn kunnen bepaalde *internetsites* nuttig zijn. Zo zal de website van het Belgisch Staatsblad informatie kunnen geven over de laatste nieuwe wetwijzigingen en decreten. Voorts kan de website van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat bruikbaar zijn om op de hoogte te blijven van de laatste nieuwigheden en wellicht ook om enkele zaken te verduidelijken. De belangrijkste website is echter deze van de Federale Overheidsdienst Financiën. Op deze website kan men alles vinden wat betrekking heeft op het fiscaal recht. Men vindt hier niet enkel de laatste versie van het Wetboek Successierechten maar ook vakcursussen in verband met successierechten. Hieruit kan zeer veel informatie gehaald worden.

3.3 Experience survey

Om te weten te komen welke knelpunten er bestaan, zal het wellicht noodzakelijk zijn om *diepte-interviews* te doen met experts op het gebied van successierechten. Zo kan een gesprek met een of meerdere notarissen, die dagelijks in contact komen met erfenissen en de verdeling van nalatenschappen, heel verhelderend zijn.

HOOFDSTUK 2   ALGEMENE BEGRIPPEN

Vooraleer we kunnen bepalen hoeveel successierechten betaald moeten worden, zijn er enkele algemene begrippen die om verduidelijking vragen, aangezien deze voortdurend vermeld worden.

1.   De eigendom van een goed

De *volle eigendom* houdt zoals de naam het zegt de volledige eigendom in, zonder beperkingen. Het is de som van het vruchtgebruik en de naakte eigendom. Indien men de volle eigendom van een goed bezit is men dus vrij om ermee te doen wat men wilt.

Het *vruchtgebruik* en de *naakte eigendom* zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Waar een erfgenaam het vruchtgebruik heeft op de nalatenschap of op een deel hiervan, heeft een andere de naakte eigendom.

Het vruchtgebruik is het zakelijk recht iemands goed te gebruiken en daarvan de vruchten te genieten alsof men zelf de eigenaar was. Voorwaarde hierbij is dat men het goed in stand houdt, men mag het dus bijvoorbeeld niet verkopen. Aangezien het vruchtgebruik zelf een zakelijk recht is, mag dit wel verkocht worden. Bij het overlijden van de vruchtgebruiker dooft het vruchtgebruik uit.

De naakte eigendom is de eigendom van een goed, zonder vruchtgebruik. Diegene die de naakte eigendom van een goed heeft, mag het dus niet zelf gebruiken, en heeft geen recht op de vruchten ervan.

De waardering van het vruchtgebruik en van de naakte eigendom wordt in hoofdstuk 3 nader toegelicht.

2. Wie kan erven?

2.1 Voorwaarden om te kunnen erven

Er zijn twee basisvereisten waaraan een erfgenaam moet voldoen op de dag dat de nalatenschap openvalt: hij mag niet onwaardig zijn en hij moet in leven zijn.

2.1.1 Niet onwaardig zijn

Artikel 727 van het Burgerlijk Wetboek, hierna BW genoemd, schetst drie omstandigheden waarin er sprake is van *onwaardigheid*. Dit is het geval als de persoon in kwestie de erflater gedood heeft of geprobeerd heeft hem te doden en hiervoor gerechtelijk veroordeeld is. Ook als hij de erflater lasterlijk beschuldigd heeft van een feit waarop de doodstraf staat en dit door een rechter vastgesteld is wordt die persoon onwaardig geacht. Tenslotte is er ook sprake van onwaardigheid als een meerderjarige persoon het heeft nagelaten de moord op de erflater aan te geven (Verbeke, 2003: 7).

2.1.2 In leven zijn

Om te kunnen erven moet een erfgenaam *in leven zijn* op het ogenblik van het overlijden van de erflater (artikel 720 BW). Artikel 725 BW stelt dat een ongeborn kind, reeds verwekt op het moment dat de nalatenschap openvalt, kan erven als het achteraf *levend en levensvatbaar* geboren wordt (Verbeke, 2003: 6).

2.2 De orde

Om te bepalen wie erft, is het noodzakelijk te weten tot welke *orde* een erfgenaam behoort. Er zijn vier orden, die hiërarchisch gerangschikt zijn. Als er erfgenamen

bestaan die horen tot de eerste orde, sluiten zij de erfgenamen van de andere drie orden uit.

De *eerste orde* omvat de *descendenten* of afstammelingen van de erflater. Dit zijn bloedverwanten in rechte, neergaande lijn: kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Ook kinderen die buiten het huwelijk geboren zijn en gewone of ten volle geadopteerde kinderen vallen in deze categorie, evenals hun afstammelingen. Een gewoon geadopteerd kind zal echter enkel als kind erven van diegene die hem geadopteerd heeft, en niet van diens bloedverwanten. Dit komt omdat een gewoon geadopteerd kind ook nog recht heeft op zijn deel in de nalatenschap van zijn biologische familie, terwijl in het geval van volle adoptie alle banden met de oorspronkelijke familie verbroken worden (Spruyt, 2006: 49).

Tot de *tweede orde* behoren de *bevoorrechte ascendenten* en *zijverwanten*. Dit zijn de bloedverwanten in rechte, opgaande lijn en de bloedverwanten in zijlijn. Deze orde bestaat uit de ouders, op voorwaarde dat er nog broers en/of zussen zijn, broers en/of zussen, halfbroers en/of halfzussen.

De *derde orde* bestaat uit de *gewone ascendenten* of bloedwanten in rechte, opgaande lijn. Dit zijn de ouders, indien er geen broers en/of zussen zijn, maar ook de grootouders en overgrootouders.

De *vierde orde* tot slot omvat de *gewone bloedverwanten in zijlijn*, en dit tot de vierde graad. In deze categorie bevinden zich ooms en tantes, neven en nichten.

Een belangrijke opmerking hierbij is dat de langstlevende echtgenoot niet tot een bepaalde orde behoort maar wel *in elke orde voorkomt*. Dat wil zeggen dat hij in elk geval tot de erfenis geroepen wordt.

2.3 De graad

Naast de orde is de *graad* ook belangrijk om te bepalen wie erft. De graad is de *afstand in bloedverwantschap*. Het is dus niet omdat iemand tot de eerste orde behoort dat hij automatisch zal erven. Als binnen een bepaalde orde meerdere erfgenamen bestaan, zal alleen diegene erven die in graad het dichtst bij de overledene staat.

In de rechte lijn wordt de graad bepaald door het *optellen van generaties*. Elke generatie wordt een graad genoemd (artikel 735 BW). Ouders en kinderen verschillen één generatie, dus zijn zij verwant in de eerste graad. Bijgevolg zijn grootouders en kleinkinderen verwant in de tweede graad.

In de zijlijn moet men terugkeren tot de *gemeenschappelijke voorouder*. Men begint generaties te tellen vanaf de overledene tot aan die voorouder, en dan telt men verder naar beneden tot aan de erfgenaam. Zo staat bijvoorbeeld een oom in de derde graad tot zijn neef. Er is immers een generatie tussen de neef en bijvoorbeeld zijn vader, een generatie tussen de vader en zijn ouders, en een generatie tussen de ouders en de oom.

Artikel 755 BW stelt dat bloedverwanten verder dan de vierde graad niet kunnen erven via de wettelijke erfopvolging, tenzij zij opkomen bij plaatsvervulling (Verbeke, 2003: 10).

2.4 Plaatsvervulling

Het kan gebeuren dat de persoon die normalerwijze erfgenaam zou zijn, reeds overleden is. In dit geval is onder bepaalde voorwaarden *plaatsvervulling* mogelijk. Dit houdt in dat de afstammelingen van de vooroverleden persoon in zijn plaats treden, om zo het aandeel te verkrijgen dat deze normaal geërfd zou hebben.

Indien de oorspronkelijke erfgenaam meerdere erfgenamen had, wordt het deel van de opengevallen nalatenschap dat hem toekomt gelijk verdeeld over deze erfgenamen. Bijvoorbeeld: Peter overlijdt en laat twee kinderen na, Anne en Erik. Stel nu dat Erik, die zelf twee zonen had, enkele jaren voor Peter is overleden. In dit geval krijgt Anne de helft van de nalatenschap, en wordt de andere helft gelijk verdeeld over de twee zonen van Erik.

Plaatsvervulling is ontstaan omdat de wetgever het onbillijk vond dat bij een vooroverlijden één tak van de familie helemaal geen rechten had op het erfdeel dat normaal aan de vooroverleden persoon toekwam, en dus niets zou erven (Spruyt, 2006: 51).

Plaatsvervulling kan enkel bij *vooroverlijden*, niet bij onwaardigheid van de oorspronkelijke erfgenaam. Ook indien de oorspronkelijke erfgenaam nog steeds in leven is maar de erfenis verworpen heeft, kan er geen plaatsvervulling optreden. In dat geval treden de erfgenamen op in eigen naam. In dit geval is het dus wel mogelijk dat deze erfgenamen uit de boot vallen. Indien we het oorspronkelijke voorbeeld terug bekijken, maar ervan uit gaan dat Erik niet overleden is maar de erfenis verworpen heeft, komen de twee zonen van Erik op in eigen naam. Omdat Ann echter behoort tot de eerste graad, en zij slechts tot de tweede graad, zullen zij niet erven.

2.5 Kloving

Kloving komt voor als er geen descendenten noch broers of zussen -of hun afstammelingen- zijn. In dit geval wordt de nalatenschap gelijk verdeeld tussen bloedverwanten langs vaderszijde en bloedverwanten langs moederszijde. Na deze verdeling gelden binnen elke lijn apart weer de regels van orde en graad.

Kloving is ontstaan omdat het erfrecht voor een groot deel gebaseerd is op het *bloedrecht*. De regel van de orde wordt hier pas toegepast na de kloving, om ervoor

te zorgen dat het vermogen van de erflater gelijk verdeeld wordt over beide takken waar hij uit voortkomt. Dit is zo geregeld omdat anders de mogelijkheid bestaat dat iemand die geen gemengd bloed heeft, maar alleen uit één van beide takken voortkomt, de hele nalatenschap erft, terwijl de andere tak niets erft (Spruyt 2006: 52).

3. De reserve

Bepaalde erfgenamen hebben recht op een voorbehouden deel van de nalatenschap, louter doordat zij een bepaalde band hebben met de erflater. Zij kunnen voor dit deel niet ontferd worden. Als deze *reserve* toegekend is blijft de beschikbare reserve over. Over de toekenning van dit deel kan de erflater vrij beslissen.

3.1 Wie heeft recht op een reserve?

Er zijn drie categorieën van erfgenamen die recht hebben op een reserve: de afstammelingen, de ascendenten en de langstlevende echtgenoot.

De *afstammelingen* van de overledene hebben altijd recht op een reserve. Het gaat hierbij om de kinderen van de erflater, en in geval van vooroverlijden hun afstammelingen. Een enig kind heeft recht op de helft van de nalatenschap, twee kinderen hebben samen recht op twee derden, en drie of meer kinderen hebben samen recht op drie vierden van de nalatenschap (Verbeke, 2003: 62).

De *langstlevende echtgenoot* beschikt over een *dubbele vruchtgebruik-reserve*: de abstracte of kwantitatieve, die betrekking heeft op de helft van de nalatenschap, en de concrete of kwalitatieve, die betrekking heeft op de gezinswoning. Hij heeft namelijk heeft recht op het vruchtgebruik van de helft van de nalatenschap, met als minimum het vruchtgebruik van gezinswoning en huisraad, ook al is deze meer waard dan de helft van de nalatenschap (Verbeke, 2003: 69).

De *ascendenten* hebben enkel recht op een reserve als er geen afstammelingen zijn. Bovendien kan de erflater over de reserve beschikken ten gunste van de langstlevende echtgenoot, bijvoorbeeld door dit op te nemen in een testament. (Spruyt, 2006: 104). De reserve voor de ascendenten bedraagt een vierde per ouder. Als er nog in beide lijnen ascendenten zijn, zal de totale reserve dus de helft bedragen. Als er maar in één lijn ascendenten zijn, bedraagt de totale reserve een vierde (artikel 915 BW).

3.2 De fictieve massa

De reserve wordt berekend op de *fictieve massa*. Deze omvat alle goederen aanwezig op het moment van overlijden, na aftrek van de schulden en de kosten naar aanleiding van het overlijden. Daarenboven worden de schenkingen die de erflater tijdens zijn leven heeft gedaan ook tot de fictieve massa geteld. Daarbij maakt het niet uit of dit handgiften of officiële schenkingen zijn. Deze schenkingen worden gewaardeerd tegen de waarde die ze hadden op het moment van overlijden (Verbeke, 2003: 63).

4. Wat zijn successierechten?

Artikel 1 van het Wetboek van Successierechten, hierna W. Succ. genoemd, stelt dat een recht van successie wordt gevestigd op "*de waarde, na aftrekking van de schulden, van al wat uit de nalatenschap van een rijksinwoner wordt verkregen*".

Bij de heffing van successierechten gaat het dus enkel over *rijksinwoners*. Artikel 1 W. Succ. beschouwt als rijksinwoner "hij die, op het ogenblik van zijn overlijden, binnen het rijk zijn domicilie of de zetel van zijn vermogen heeft gevestigd". Of men beschouwd wordt als rijksinwoner of niet, hangt af van de *feitelijke woonplaats*, en niet van waar men ingeschreven is in het bevolkingsregister (Van Biervliet, 1997: 17). Nationaliteit speelt ook geen enkele rol.

Wat dan met iemand die geen rijksinwoner was? Hier geldt natuurlijk hetzelfde principe. Een Belg die permanent in het buitenland verblijft wordt niet als rijksbewoner beschouwd, ook niet als hij nog steeds in België gedomicilieerd is. Artikel 1 W. Succ. zegt dat een recht van overgang bij overlijden wordt gevestigd op "de waarde der onroerende goederen gelegen in België, verkregen uit de nalatenschap van iemand die geen rijksinwoner is".

In dit werk worden enkel de successierechten behandeld, aangezien het alleen betrekking heeft op de nalatenschap van erflaters die hun feitelijke woonplaats in één van de drie Belgische gewesten hadden.

5. Aanvaarding en verwerping

Bij het openvallen van de nalatenschap heeft iedere erfgenaam de vrijheid zijn erfdeel al dan niet te aanvaarden (artikel 775 BW). Een nalatenschap kan dus verworpen worden. Bij aanvaarding is er nog een onderscheid tussen een zuivere aanvaarding en een aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving (artikel 774 BW).

De gemaakte keuze, verwerpen of aanvaarden, heeft betrekking op de *volledige nalatenschap*. Men kan dus niet een gedeelte aanvaarden en een gedeelte verwerpen (Spruyt, 2006: 113).

De *verwerping* van een nalatenschap moet uitdrukkelijk gebeuren. Dit gebeurt door het afleggen van een verklaring op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opengevallen (artikel 784 BW). De verwerpende erfgenaam krijgt niets uit de nalatenschap, en moet geen schulden van de nalatenschap betalen. Zijn aandeel wordt verdeeld onder de overige erfgenamen. Indien hij alleen was in zijn graad, komt zijn deel toe aan de volgende graad (artikel 786 BW).

Bij een *zuivere aanvaarding* moet men geen speciale stappen zetten, dit kan stilzwijgend gebeuren door het stellen van een daad die slechts in hoedanigheid van erfgenaam verricht mag worden (artikel 778 BW). Een voorbeeld hiervan is een goed uit de nalatenschap verkopen. Daden van louter beheer, zoals het bewaren van effecten, geven geen aanleiding tot een stilzwijgende aanvaarding (artikel 779 BW).

Een *aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving* moet net als de verwerping worden aangegeven op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg waar de erfenis is opengevallen (artikel 793 BW). Bij de boedelbeschrijving worden de omvang en samenstelling van de nalatenschap vastgesteld. Een aanvaarding onder het voorrecht van boedelbeschrijving zorgt ervoor dat het eigen vermogen van de erfgenaam niet kan aangetast worden door de schuldeisers van de erflater (Verbeke, 2003: 19).

HOOFDSTUK 3 SAMENSTELLING VAN DE NALATENSCHAP

1. Het belastbaar actief

1.1 Inleiding

Volgens artikel 15 W. Succ. is successierecht verschuldigd op de *algemeenheid van de aan de overledene toebehorende goederen, waar ze zich ook bevinden, na aftrek van de schulden*. Wel moet rekening gehouden worden met artikel 16, dat betrekking heeft op vergoedingen en terugnemingen, en artikel 17, dat betrekking heeft op onroerende goederen die in het buitenland gelegen zijn.

In principe bestaat het *belastbaar actief* dus uit alle goederen met een geldwaarde die de erflater bezat op het ogenblik van overlijden. Bijkomende voorwaarde is dat deze goederen door het overlijden overgaan op de erfgenamen.

Om uit te maken welke goederen bij overlijden toebehoren aan de erflater, moet men rekening houden met de *regels van het burgerlijk recht* (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 255).

Men moet ook rekening houden met *het huwelijksvermogensstelsel* indien de erflater gehuwd was. Dit bepaalt immers welke goederen tot het eigen vermogen van de erflater behoren en welke goederen gemeenschappelijk zijn. De invloed van het huwelijksvermogensstelsel wordt verder in hoofdstuk 4 besproken.

Bovendien zijn er ook een aantal *fiscale ficties* die men in acht moet nemen. Hun bedoeling is te verhinderen dat de erflater de betaling van successierechten door zijn erfgenamen zou kunnen voorkomen door voor zijn dood handelingen te stellen die ervoor zorgen dat volgens het gemeenrecht de successierechten niet opgeëist kunnen worden (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 227). Deze ficties zijn

bepaald in artikel 4 tot en met artikel 11 W. Succ. en worden hier afgezien van artikel 7 verder niet verder uiteengezet, omdat dit ons te ver zou leiden.

1.2. Waardering van het belastbaar actief

1.2.1 Algemeen

Artikel 19 W. Succ. stelt dat de belastbare waarde van de goederen die het actief van een nalatenschap uitmaken, de door de aangevers te schatten *verkoopwaarde* is op de dag van het overlijden. Onder de verkoopwaarde van een goed verstaat men de prijs die men kan krijgen als het goed *onder normale omstandigheden* verkocht wordt (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 267).

Iedereen die verplicht is tot het indienen van een *aangifte van nalatenschap* mag vragen om een *voorafgaande schatting* van de goederen die in België gelegen zijn, op zijn kosten, dit vóór aangifte en vóór het verstrijken van de indieningstermijn (artikel 20 W. Succ.). De waardering door deskundigen is definitief, maar kan sinds 25 juli 2004 wel betwist worden voor de rechtbank van eerste aanleg (Fisconet, vakcursus successierechten, boek I hoofdstuk IV, nr 122, 2006).

Volgens artikel 7 W. Succ. maken goederen waarover de overledene gedurende drie jaar voor het overlijden kosteloos kon beschikken, deel uit van zijn nalatenschap. Dit wil zeggen dat schenkingen die gebeurd zijn in de drie jaar voorafgaand aan het overlijden nog aan het successierecht onderhevig zijn. Het betreft wel enkel om schenkingen die niet onderworpen waren aan het registratierecht. De wetgever heeft deze regel ingevoerd om te voorkomen dat de erflater in extremis zijn roerende goederen wegschenkt zodat zijn erfgenamen geen successierechten moeten betalen (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 234). Er is dus een verschil met de fictieve massa die besproken werd in hoofdstuk 2 punt 3.2. Hier worden immers alle schenkingen bij het vermogen geteld om te bepalen waaruit de reserve bestaat.

1.2.2 Bijzondere bepalingen

Artikel 21 W. Succ. geeft enkele *bijzondere waarderingsbepalingen* weer, die een afwijking zijn van artikel 19.

Voor *in het buitenland gelegen onroerende goederen* wordt de verkoopwaarde normaal gezien bepaald door akten, indien deze de waarde op het tijdstip van overlijden onbetwistbaar weergeven. Indien zulke akten niet bestaan, wordt de verkoopwaarde bepaald door twintig (voor bebouwde goederen) of dertig (voor onbebouwde goederen) maal de jaarlijkse opbrengst van deze goederen of de prijs van de lopende huurcelen, zonder aftrekking van lasten aan de huurder opgelegd. De belastbare waarde mag nooit lager zijn dan deze die tot grondslag heeft gediend voor de heffing van de belasting in het buitenland (artikel 21,I W. Succ.).

Schuldvorderingen moeten worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van het kapitaal en de vervallen, nog niet betaalde intresten. Indien er een oorzaak bestaat tot waardevermindering, mag de vordering echter geschat worden op haar verkoopwaarde. Een mogelijke oorzaak van een waardevermindering is het onvermogen van de schuldenaar zijn schulden af te lossen. (artikel 21, II W. Succ.)

Voor *beursgenoteerde effecten* wordt de belastbare waarde vastgesteld volgens de prijscourant die op last van de regering wordt uitgegeven (artikel 21, III W. Succ.). De prijscourant die men moet gebruiken voor de waardering is in regel deze die werd bekendgemaakt binnen de maand die volgt op het overlijden. De belanghebbenden kunnen zich echter ook beroepen op een van de twee daaropvolgende prijscouranten, als ze hun keuze in hun aangifte weergeven.

Altijddurende renten, erfpachten, grondrenten en andere prestaties worden gewaardeerd tegen twintig maal de rente of jaarlijkse prestatie. Indien de schuldenaar onvermogen is of er andere oorzaken tot waardevermindering zijn mag de prestatie geschat worden op zijn verkoopwaarde (artikel 21, IV W. Succ.).

De belastbare waarde voor op *het hoofd van een derde gevestigd lijfrenten en andere levenslange uitkeringen* wordt berekend door het vermenigvuldigen van het jaarlijks bedrag der uitkering met een *coëfficiënt* die afhangt van de leeftijd van diegene op wiens hoofd de rente gevestigd is (artikel 21, V W. Succ.). Deze coëfficiënten zijn:

18 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, 20 jaren oud is of minder,
17 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 20 en 30 jaren oud is,
16 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 30 en 40 jaren oud is,
14 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 40 en 50 jaren oud is,
13 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 50 en 55 jaren oud is,
11 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 55 en 60 jaren oud is,
9,5 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 60 en 65 jaren oud is,
8 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 65 en 70 jaren oud is,
6 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 70 en 75 jaren oud is,
4 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, tussen 75 en 80 jaren oud is,
2 indien hij op wiens hoofd de rente is gevestigd, ouder is dan 80 jaren.

Voor de waardering van het *vruchtgebruik* en de *blote eigendom* wordt gebruik gemaakt van bovenstaande coëfficiënten. Het vruchtgebruik wordt berekend door deze coëfficiënt te vermenigvuldigen met vier procent van de waarde van de volle eigendom (artikel 21, VI W. Succ.). Dit geldt voor het vruchtgebruik op het hoofd van een derde zoals gesteld wordt in artikel 21, maar ook voor het vruchtgebruik met betrekking tot de woning en inkomsten zoals omschreven in artikel 2. De blote eigendom is het verschil tussen de waarde van de volle eigendom en de waarde van het vruchtgebruik (artikel 21, VIII W. Succ.). Hoe jonger de vruchtgebruiker is, hoe lager de waarde van de blote eigendom, en hoe hoger de waarde van het vruchtgebruik. De waardering van vruchtgebruik en blote eigendom ten opzichte van de volledige eigendom wordt weergegeven per leeftijdsklasse in volgende tabel:

<u>Leeftijd vruchtgebruiker</u>	<u>Waarde vruchtgebruik</u>	<u>Waarde blote eigendom</u>
jonger dan 20 jaar	72 %	28 %
20 tot 30 jaar	68 %	32 %
30 tot 40 jaar	64 %	36 %
40 tot 50 jaar	56 %	44 %
50 tot 55 jaar	52 %	48 %
55 tot 60 jaar	44 %	56 %
60 tot 65 jaar	38 %	62 %
65 tot 70 jaar	32 %	68 %
70 tot 75 jaar	24 %	76 %
75 tot 80 jaar	16 %	84 %
ouder dan 80 jaar	8 %	92 %

De waarde voor *tijdelijke renten* is de gekapitaliseerde waarde van de rente of prestatie op de dag van het overlijden berekend tegen een samengestelde intrest van vier procent. Deze waarde mag echter de belastbare waarde zoals bepaald in nummers IV (altijddurende renten) en V (lijfrenten) niet overschrijden (artikel 21, VII W. Succ.).

2. Het passief

Het *aannemelijk passief* bestaat uit de op de dag van het overlijden bestaande schulden van de overledene en de begrafeniskosten (artikel 27 W. Succ.). Ook *de begrafeniskosten* worden gerekend tot het passief, hoewel zij ontstaan na het overlijden en gedragen kunnen worden door een derde (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 265).

Het bestaan van de schulden moet aantoonbaar zijn aan de hand van een *schriftelijk bewijs*. Indien het echter schulden betreft die verband houden met het beroep van de overledene of met huiselijke uitgaven van het verstreken en lopend

jaar kunnen de schulden vastgesteld worden door *getuigen en vermoedens* (artikel 29 W. Succ.). Het bewijs van de begrafenkosten wordt geleverd door de desbetreffende *facturen*.

De waardering van het passief gebeurt op dezelfde manier als de waardering van het belastbaar actief (artikel 28 W. Succ.)

HOOFDSTUK 4   VERSCHILLENDE SAMENLEVINGSVORMEN

1.   Gehuwden

Het *toegepaste huwelijksvermogensstelsel* heeft zoals eerder vermeld een invloed op de goederen die in de nalatenschap van de overledene vallen. Men kan wanneer men huwt een *huwelijkscontract* opstellen waarin de voorkeur voor een bepaald stelsel wordt aangeduid. Indien dit niet gebeurt, is het *wettelijk stelsel* van toepassing. Een huwelijkscontract kan ook tijdens het huwelijk nog worden aangepast en kan zeer specifieke regelingen bevatten. Dit betekent dus ook dat bij het overlijden van één van de echtgenoten het huwelijkscontract mee zal bepalen welke goederen deel uitmaken van de nalatenschap van de overledene.

Het *wettelijk stelsel* is een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten. Dit houdt in dat het stelsel bestaat uit *drie vermogens*: het eigen vermogen van elk van de echtgenoten en het gemeenschappelijk vermogen. Het *eigen vermogen* bestaat uit de goederen die men reeds bezat voor het huwelijk en goederen verworven na het huwelijk via nalatenschap of schenking. Het *gemeenschappelijk vermogen* bestaat uit de beroepsinkomsten, inkomsten uit eigen goederen, en goederen waarvan niet kan worden bewezen dat ze deel uitmaken van een eigen vermogen (Spruyt, 2006: 57). Indien er geen kinderen zijn en men is gehuwd onder het wettelijk stelsel, krijgt de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik over het eigen vermogen van de overledene en de volle eigendom over het gemeenschappelijk vermogen. De blote eigendom over het eigen vermogen van de overledene komt toe aan wettelijke erfgenamen.

Indien men gehuwd is onder een *stelsel van algehele gemeenschap*, behoren alle goederen voor de helft toe aan elke echtgenoot, ongeacht de manier waarop ze verkregen zijn. Het is dus niet van belang of ze dateren van voor het huwelijk of nadien (Spruyt, 2006: 59). Indien er geen kinderen zijn, gaat bij overlijden de

gehele nalatenschap in volle eigendom naar de langstlevende echtgenoot. Volgens notaris Spruyt wordt dit stelsel in praktijk zelden toegepast.

In een *stelsel van scheiding van goederen* tenslotte bestaan er slechts *twee vermogens*: het eigen vermogen van elk van de echtgenoten. Het is natuurlijk wel mogelijk dat de echtgenoten samen goederen bezitten, deze zijn dan onverdeeld (Spruyt, 2006: 59). Bij scheiding van goederen krijgt de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik over de nalatenschap van de overledene.

Op deze drie typische stelsels bestaan er tegenwoordig ontelbare *varianten*. Steeds meer wordt beroep gedaan op een notaris voor het opmaken van een *huwelijkscontract*, en worden allerlei clausules toegevoegd om te voldoen aan de wensen van het koppel. Op die manier wordt het opstellen van een huwelijkscontract steeds vaker maatwerk (Spruyt, 2006: 59).

In het erfrecht wordt verondersteld dat de kinderen zullen erven indien de langstlevende echtgenoot komt te overlijden. Hierdoor vervalt de reserve van de kinderen indien er een langstlevende echtgenoot is. De kinderen erven de blote eigendom van de nalatenschap, en de langstlevende echtgenoot erft het vruchtgebruik. Indien de langstlevende echtgenoot overlijdt dooft dit vruchtgebruik uit en hebben de kinderen automatisch de volle eigendom. Hier bestaat dan ook geen verschil tussen de huwelijksstelsels. Het is echter wel mogelijk dat de kinderen pas iets erven indien de langstlevende echtgenoot overleden is. Dit is bijvoorbeeld het geval indien in het huwelijkscontract de zogenaamde "*langst leeft al*" *clausule* opgenomen werd.

2. Wettelijk samenwonenden

Bij *wettelijk samenwonen* hebben twee mensen bij de *ambtenaar van de burgerlijke stand* van hun gemeenschappelijke woonplaats een *verklaring* afgelegd dat ze wettelijk willen samenwonen. Wettelijk samenwonen kan gebeuren tussen koppels

maar ook tussen andere personen zoals bijvoorbeeld broer en zus. Van belang is wel dat wettelijk samenwonen enkel kan tussen twee mensen, niet meer (Spruyt, 2006: 83).

Er zijn wel enkele *voorwaarden* om wettelijk te kunnen samenwonen. Geen van beide partijen mag gehuwd zijn of reeds wettelijk samenwonen met iemand anders. Bovendien moeten beide partners bekwaam zijn om een contract aan te gaan zoals omschreven in artikels 1123 en 1124 van het Burgerlijk Wetboek.

Aan een wettelijke samenwoning komt automatisch een einde indien één van beide partijen trouwt of sterft. Ze kan echter ook beëindigd worden door een *schriftelijke verklaring* aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dit kan gebeuren door beide partijen gezamenlijk, maar ook eenzijdig.

Net zoals men in het huwelijk *bepaalde verplichtingen* tegenover elkaar heeft, is dit ook het geval voor wettelijk samenwonenden, zij het in zeer beperkte mate. Zo mag bijvoorbeeld de gezinswoning, net als bij gehuwden, niet worden verkocht zonder instemming van de partner, zelfs indien zij eigendom is van slechts één van beide samenwonenden (Spruyt, 2006: 84).

Aangezien de samenwoning echter eenzijdig kan worden opgezegd zonder tussenkomst van de rechter, is de juridische bescherming zeer klein. De vrederechter kan wel *dringende en voorlopige maatregelen* bevelen over bijvoorbeeld de gemeenschappelijke woonplaats. Hij kan dit doen voordat de samenwoning beëindigd wordt, als de verstandhouding tussen de samenwonenden ernstig verstoord is. Indien de samenwoning beëindigd wordt, vervallen deze maatregelen, maar de vrederechter kan *nieuwe maatregelen* nemen, die maximum een jaar gelden (Spruyt, 2006: 85).

3. Feitelijk samenwonenden

Feitelijk samenwonen houdt in dat twee of meer mensen *dezelfde domicilie* hebben, zonder dat ze een verklaring van wettelijk samenwonen hebben afgelegd. Het kan dus gaan om een echt koppel, maar ook om bijvoorbeeld broers of vrienden. Een feitelijke samenwoning brengt geen juridische verplichtingen met zich mee (Spruyt, 2006: 86).

4. Verschillen tussen de samenlevingsvormen

Samenwonenden kunnen van rechtswege enkel van elkaar erven indien ze een *testament* opgemaakt hebben. Op *burgerrechtelijk gebied* zijn samenwonende koppels dus niet gelijkgesteld met gehuwden, zelfs niet indien ze wettelijk samenwonen¹.

Op het *gebied van successierechten* zijn samenwonenden deels wel gelijkgesteld met gehuwden. Er zijn hierin wel verschillen tussen de gewesten.

Wettelijk samenwonenden zijn in de drie gewesten *fiscaal gelijkgesteld* met echtgenoten. In het Waals gewest moet de verklaring van wettelijk samenwonen minstens een jaar voor het overlijden van één van de partners worden afgelegd, terwijl dit in de twee andere gewesten niet het geval is. Daar is het voldoende indien een verklaring werd afgelegd. Bovendien worden in het Waals gewest broers of zussen, ooms of tantes die wettelijk samenwonen niet in beschouwing genomen voor de gelijkstelling met echtgenoten.

---

¹ Vlak voor het ter perse gaan van dit werk werd een nieuwe wet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De wet van 28 maart 2007 bepaalt dat nu ook wettelijk samenwonenden van elkaar kunnen erven zonder de opmaak van een testament. De wet werd gepubliceerd op 8 mei 2007 en gaat van kracht vanaf 18 mei 2007.

Feitelijk samenwonenden worden enkel in het *Vlaams gewest gelijkgesteld* met gehuwden, en dit op voorwaarde dat ze al minstens één jaar samenwoonden op het moment van overlijden en een gemeenschappelijke huishouding voerden.

HOOFDSTUK 5 TOEPASSING SUCCESSIERECHTEN

1. Algemeen

Successierechten zijn een *gewestelijke bevoegdheid*. Dit betekent dat elk gewest de bevoegdheid heeft om zelf de tarieven, verminderingen en vrijstellingen te bepalen (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 295). Om na te gaan welke tarieven van toepassing zijn, moet men kijken naar de feitelijke woonplaats van de overledene. Het gewest waar deze gelegen is, zal bepalen welke tarieven gelden.

In principe worden de successierechten bepaald op het *netto-erfdeel* van elke erfgenaam. Hierop bestaan echter enkele uitzonderingen, zoals verder duidelijk zal worden.

Successierechten zijn *progressieve belastingen*. De tarieven zijn opgedeeld in schijven. Hoe groter het erfdeel, hoe hoger de schijf waarin men terechtkomt en hoe zwaarder de belastingen zullen zijn (Spruyt, 2006: 151).

2. Het Vlaams Gewest

In het Vlaams Gewest zijn *drie verschillende tarieven* van toepassing (artikel 48 W.Succ).

2.1 *Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden*

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot 50.000 €	3 %
Van 50.000 € tot 250.000 €	9 %
Meer dan 250.000 €	27 %

2.1.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast *per netto-erfdeel*, dat wil zeggen op de waarde waar elke erfgenaam recht op heeft. Elk erfdeel wordt bovendien opgesplitst in een *roerend en een onroerend deel*. De successierechten worden berekend op elk deel apart, hetgeen betekent dat een erfgenaam twee keer kan genieten van het laagste tarief. Eventueel kan men door het artikel 60bis W. Succ. onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld worden van successierecht op de *familiale bedrijfsactiva*. Dit artikel wordt uitgebreid besproken in punt 5. Als dit artikel van toepassing is bestaat de nalatenschap dus uit drie verschillende soorten vermogens. De *schulden en begrafenkosten* worden bij voorrang aangerekend bij de roerende goederen. Indien de roerende goederen niet volstaan om de schulden te dekken, wordt de rest aangerekend bij het onroerend actief. Als de erfgenaam kan bewijzen dat bepaalde schulden werden aangegaan voor de aankoop of het behoud van een specifiek goed, worden deze schulden afgetrokken van de waarde van dit goed.

Het tarief is automatisch van toepassing op de *langstlevende echtgenoot* en op *bloedverwanten in rechte lijn*. Ook in het geval van volle adoptie wordt dit tarief toegepast, aangezien er bij volle adoptie een verwantschap ontstaat dat gelijk staat met bloedverwantschap. De graad van bloedverwantschap is bij de toepassing van dit tarief niet van belang. Het kan dus gaan over kinderen, kleinkinderen, ouders, grootouders enzovoort.

In het geval van *gewone adoptie* wordt dit tarief normaal niet gebruikt, behoudens in een aantal door de wet opgesomde gevallen. Zo geldt het tarief wel voor een erfenis tussen een *stiefouder en stiefkind*, zowel voor samengestelde gezinnen waarbij ouder en stiefouder gehuwd zijn, als voor samenwonenden. Men kan als stiefouder of stiefkind wel enkel van de andere erven indien er een testament werd opgesteld. Ook de gevallen besproken in artikel 52² W. Succ. zijn een uitzondering op de regel. Deze opsomming is limitatief, en de belanghebbenden moeten bewijzen dat ze voldoen aan één van de voorwaarden opgesomd in dit artikel. Het tarief geldt ook voor *zorgkinderen*, dit zijn kinderen die voor ze de leeftijd van eenentwintig jaar

bereikt hebben minstens drie jaar bij de erflater gewoond hebben en van hem de hulp en verzorging gekregen heeft die kinderen normaal gezien van hun ouders krijgen (artikel 50 3de lid W. Succ.).

De persoon waarmee de overledene *wettelijk samenwoonde* wordt ook belast op basis van dit tarief, evenals de persoon waarmee hij *gedurende minstens een jaar feitelijk samenwoonde en een gemeenschappelijke huishouding voerde*. Hierbij maakt het geen verschil of er tussen de samenwonenden bloedverwantschap bestaat of niet. In het geval van feitelijk samenwonen is er ook geen beperking wat betreft het aantal personen die samenwonen. Zo kunnen bijvoorbeeld kloosterzusters van elkaar erven tegen dit tarief.

Ten slotte is het tarief ook van toepassing tussen *gewezen echtgenoten*, van tafel en bed gescheiden echtgenoten en ex-samenwonenden. Dit is echter enkel het geval als er *gemeenschappelijke afstammelingen* zijn en indien een testament werd opgesteld.

2.1.2 Verminderingen en vrijstellingen

De meest recente vrijstelling trad in werking op 1 januari 2007. Sindsdien moeten er geen successierechten meer betaald worden door de langstlevende echtgenoot of samenwonende op de *gezinswoning*. Voorwaarde is wel dat deze woning als gezamenlijke hoofdverblijfplaats diende. Dit artikel is ook van toepassing op feitelijk samenwonenden, maar hier is de voorwaarde dat de erflater al minstens drie jaar met de erfgenaam samenwoonde en een gemeenschappelijke huishouding voerde (artikel 48, vervangen bij artikel 3 decreet 07/07/2006). De vrijstelling van successierechten op de gezinswoning betekent een groot voordeel voor de langstlevende partner.

Indien het netto-erfdeel niet meer bedraagt dan 50.000 euro, hebben erfgenamen in rechte lijn en de langstlevende echtgenoot of samenwonenden recht op een

vermindering van $500 * (1 - \text{erfdeel}/50.000)$ (artikel 56 1ste lid W. Succ.). Dit betekent dat een erfgenaam op een *erfdeel tot 12.500 euro* geen belasting betaalt. Met netto-erfdeel wordt hier het totaal van roerende en onroerende goederen bedoeld, er wordt dus geen onderscheid gemaakt. In het geval van erfgenamen in rechte lijn is het niet nodig dat deze door de wet tot erfenis geroepen zijn. Zo kan een kleinkind dat bij testament begunstigde is, ook genieten van deze vermindering.

Kinderen van de overledene die op het ogenblik van overlijden geen *eenentwintig jaar* zijn, krijgen een vermindering van *75 euro* per vol jaar dat nog moet verstrijken voor ze eenentwintig jaar zijn. De langstlevende echtgenoot heeft recht op de helft van de vermindering die alle gemeenschappelijke kinderen samen genieten (artikel 56 5de lid W. Succ.). Voorwaarde is hier dus wel degelijk dat de kinderen van de langstlevende echtgenoot en de erflater samen zijn.

Artikel 54 W. Succ. voorziet ook een vrijstelling voor een *gehandicapte erfgenaam* volgens de volgende formule: 3.000 euro maal de leeftijdsfactor zoals vastgesteld in artikel 21 V W. Succ. Hoe jonger de erfgenaam, hoe groter de vrijstelling dus zal zijn.

2.2 Het tarief tussen broers en zussen

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 75.000 €	30 %
Van 75.000 € tot en met 125.000 €	55 %
Meer dan 125.000 €	65 %

2.2.1 Toepassing

Het tarief wordt hier toegepast op het *netto-erfdeel* van elke erfgenaam, *zonder opsplitsing* tussen roerende en onroerende goederen. Dit betekent dat men niet tweemaal kan genieten van het laagste tarief. Wel wordt er eventueel nog een

onderscheid gemaakt tussen de roerende en onroerende goederen enerzijds, en de familiale bedrijfsactiva zoals omschreven in artikel 60bis W. Succ. anderzijds, voor de berekening van de successierechten.

2.2.2 Verminderingen

Artikel 56 2de lid W. Succ. stelt dat broers en zussen van de overledene recht hebben op een vermindering, voor zover hun netto-erfdeel niet hoger ligt dan 75.000 euro. Indien het netto-erfdeel de *18.750 euro* niet overschrijdt, wordt de vermindering berekend als volgt: $2.000 * (\text{nettoverkrijging}/18.750)$. Voor een erfdeel dat hoger ligt dan 18.750 euro maar *niet hoger is dan 75.000 euro* geldt de volgende formule: $2.500 * (1 - \text{nettoverkrijging}/75.000)$.

Volgens artikel 54 W. Succ. heeft een *gehandicapte erfgenaam* recht op een vrijstelling van successierechten ter waarde van 1.000 euro maal de leeftijdsfactor zoals bepaald in artikel 21 V W. Succ.

2.3 **Het tarief tussen andere personen**

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 75.000 €	45 %
Van 75.000 € tot en met 125.000 €	55 %
Meer dan 125.000 €	65 %

2.3.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast op de *som van alle erfdelen* waar de erfgenamen die in deze categorie vallen recht op hebben, *zonder splitsing* tussen roerende en onroerende goederen. Vervolgens wordt het totale belastingsbedrag proportioneel toegewezen aan de erfgenamen. Het gevolg van deze manier van werken is dat de erfgenamen sneller in een hogere schijf terecht komen en dus aan een hoger tarief

belast worden. Ook hier worden de familiale bedrijfsactiva wel afzonderlijk behandeld.

2.3.2 Verminderingen

De belastingvermindering wordt hier *toegepast op het totaal van de erfdelen* in deze categorie, indien dit totaal het bedrag van *75.000 euro* niet overschrijdt. De toegestane vermindering wordt dan *proportioneel verspreid* over de rechthebbenden. Artikel 56 3de lid W. Succ. stelt dat indien het totaal van de erfdelen niet meer bedraagt dan *12.500 euro* de vermindering als volgt wordt berekend: $2.000 * (\text{som der nettoverkrijgingen}/12.500)$. Indien het totaal van de erfdelen groter is dan *12.500 euro* maar niet meer bedraagt dan *75.000 euro*, geldt de volgende formule: $2.400 * (1 - \text{som der nettoverkrijgingen}/75.000)$.

Ook hier heeft een *gehandicapte erfgenaam* recht op een vrijstelling ter waarde van *1.000 euro* maal de leeftijdsfactor zoals bepaald in artikel 21 V W. Succ. (art 54 W. Succ.).

3. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn *vier verschillende tarieven* van toepassing artikel 48 W. Succ.).

3.1 Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 50.000 €	3 %
Van 50.000 € tot en met 100.000 €	8 %
Van 100.000 € tot en met 175.000 €	9 %
Van 175.000 € tot en met 250.000 €	18 %
Van 250.000 € tot en met 500.000 €	24 %
Meer dan 500.000 €	30 %

3.1.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast *per netto-erfdeel*. Er wordt *geen onderscheid* gemaakt tussen roerende en onroerende goederen, zoals dit in het Vlaams Gewest wel het geval is.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit tarief enkel van toepassing in rechte lijn, voor *echtgenoten* en voor *wettelijk samenwonenden*. Feitelijk samenwonenden kunnen dus niet van elkaar erven op basis van dit tarief. Er is wel geen beperking met betrekking tot de hoedanigheid van de personen die wettelijk samenwonen. Dit kunnen dus evenzeer partners zijn als broer en zus.

Het tarief tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden blijft ook van toepassing indien de echtgenoten uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn, of de samenwonenden hun samenwoning hebben stopgezet. Dit is echter enkel het geval indien er *gemeenschappelijke kinderen* zijn.

In het geval van *volle adoptie*, waarbij een volwaardige afstammingsband met de adoptieouders ontstaat, geldt het tarief in rechte lijn. Met gewone adoptie wordt

geen rekening gehouden, behoudens een aantal in de wet opgesomde gevallen (artikel 52² W. Succ.).

Ingevolge artikel 50 W. Succ. is dit tarief ook van toepassing op de erfenis door een *stiefkind* van zijn stiefouder. Hieraan zijn echter bepaalde voorwaarden verbonden. Zo moet het stiefkind vóór zijn eenentwintigste jaar minstens zes jaar ononderbroken van de erflater of de erflater en zijn echtgenoot de hulp en verzorging gekregen hebben die kinderen normaal van hun ouders krijgen. Indien het gaat om het stiefkind van een erflater en een samenwonende, mag tussen de erflater en die samenwonende geen verwantschap tot in de derde graad bestaan.

3.1.2 Verminderingen

Volgens artikel 60ter W. Succ. geldt er een verlaagd tarief voor de belasting op de waarde van de *gezinswoning*. Dit verlaagd tarief wordt toegepast op een waarde tot *maximaal 250.000 euro*. Indien de waarde dit bedrag overstijgt, gelden vanaf dit bedrag weer de normale tarieven. Om van een verlaagd tarief te genieten moet wel aan enkele voorwaarden voldaan zijn.

- De erfgenaam is de *echtgenoot of wettelijk samenwonende* van de erflater, of een erfgenaam *in rechte lijn*.
- De woning ligt in het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest*.
- De woning was gedurende *minstens vijf jaar de hoofdverblijfplaats* van de erflater.
- De woning was ten minste gedeeltelijk *volle eigendom van de erflater*.

Indien aan de voorwaarden voldaan is, gelden de volgende tarieven:

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 50.000 €	2 %
Van 50.000 € tot en met 100.000 €	5,3 %
Van 100.000 € tot en met 175.000 €	6 %
Van 175.000 € tot en met 250.000 €	12 %
Van 250.000 € tot en met 500.000 €	24 %
Meer dan 500.000 €	30 %

Artikel 54 1° W. Succ. voorziet een vrijstelling op de *eerste schijf van 15.000 euro*, die voor kinderen van de overledene wordt vermeerderd met *2.500 euro* per vol jaar dat zij de leeftijd van eenentwintig jaar nog niet bereikt hebben. Deze vrijstelling wordt toegepast op de schijven met de *laagste tarieven*. Indien de nalatenschap bestaat uit goederen die belast worden tegen verschillende tarieven, wordt de *vrijstelling proportioneel verdeeld* over de verschillende belastbare grondslagen (Fisconet, vakcursus successierechten, boek I hoofdstuk VII afdeling 2, nr B 224², 2006).

Artikel 56 2de lid W. Succ. stelt bovendien dat indien de langstlevende echtgenoot of samenwonende ten minste *drie kinderen in leven* had die nog *geen eenentwintig jaar* waren op de dag van het openvallen van de nalatenschap, hij of zij kan genieten van een vermindering van vier procent per kind, met een maximum van *124 euro* per kind.

3.2 *Het tarief tussen broers en zussen*

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 12.500 €	20 %
Van 12.500 € tot en met 25.000 €	25 %
Van 25.000 € tot en met 50.000 €	30 %
Van 50.000 € tot en met 100.000 €	40 %
Van 100.000 € tot en met 175.000 €	55 %
Van 175.000 € tot en met 250.000 €	60 %
Meer dan 250.000 €	65 %

3.2.1 Toepassing

Dit tarief is van toepassing op het *netto-erfdeel* van elke erfgenaam.

3.2.2 Verminderingen

Artikel 54 1° W. Succ. voorziet een vrijstelling indien het netto-erfdeel de *1.250 euro* niet overschrijdt.

Indien de erfgenaam minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar* op de dag van het openvallen van de nalatenschap, heeft hij recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind (artikel 56 1ste lid W. Succ.).

3.3 Het tarief tussen ooms of tantes, neven of nichten

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 50.000 €	35 %
Van 50.000 € tot en met 100.000 €	50 %
Van 100.000 € tot en met 175.000 €	60 %
Meer dan 175.000 €	70 %

3.3.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast op de *som van de erfdelen* waar deze personen recht op hebben. De verkregen belasting wordt hierna *proportioneel verdeeld* over elke erfgenaam.

Dit tarief is enkel van toepassing op oom of tante ten opzichte van neef of nicht, en niet op neven of nichten onderling. Verkrijgingen in de vierde graad, zoals een erfenis van de zoon van je oom, vallen hier dus niet onder.

3.3.2 Verminderingen

Artikel 54 1° W. Succ. voorziet een vrijstelling indien het netto-erfdeel niet meer bedraagt dan *1.250 euro*.

Volgens artikel 56 1ste lid W. Succ. heeft de erfgenaam die minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar* op de dag van het openvallen van de nalatenschap, recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind.

3.4 Het tarief tussen andere personen

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 50.000 €	40 %
Van 50.000 € tot en met 75.000 €	55 %
Van 75.000 € tot en met 175.000 €	65 %
Meer dan 175.000 €	80 %

3.4.1 Toepassing

Het tarief wordt toegepast op het *totaal van de erfdelen* van deze personen en nadien evenredig verdeeld.

3.4.2 Verminderingen

Indien het netto-erfdeel de *1.250 euro* niet overschrijdt wordt de erfgenaam vrijgesteld op basis van artikel 54 2° W. Succ.

Indien de erfgenaam op de dag van het overvallen van de nalatenschap minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar*, heeft hij recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind (artikel 56 1ste lid W. Succ.).

4. Het Waals Gewest

In het Waals Gewest worden *vier verschillende tarieven* toegepast (artikel 48 W. Succ.).

4.1 *Het tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden*

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 12.500 €	3 %
Van 12.500 € tot en met 25.000 €	4 %
Van 25.000 € tot en met 50.000 €	5 %
Van 50.000 € tot en met 100.000 €	7 %
Van 100.000 € tot en met 150.000 €	10 %
Van 150.000 € tot en met 200.000 €	14 %
Van 200.000 € tot en met 250.000 €	18 %
Van 250.000 € tot en met 500.000 €	24 %
Meer dan 500.000 €	30 %

4.1.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast *per netto-erfdeel*. Hier wordt, net zoals in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *geen opsplitsing* gemaakt tussen roerende en onroerende goederen.

Het tarief is van toepassing op erfgenamen in *rechte lijn, echtgenoten en wettelijk samenwonenden* op voorwaarde dat de verklaring tot wettelijk samenwonen *minstens één jaar voor het overlijden* werd afgelegd. Op het gebied van successierechten worden broers, zussen, ooms, tantes, neven en nichten niet als wettelijk samenwonenden beschouwd. Deze worden belast in overeenstemming met

hun *graad van bloedverwantschap*. Ook feitelijk samenwonenden kunnen niet van elkaar erven op basis van dit tarief.

Volgens artikel 50 W. Succ. mag het tarief tussen echtgenoten worden toegepast op verkrijgingen tussen *uit de echt gescheiden of van tafel en bed gescheiden echtgenoten* op voorwaarde dat er *gemeenschappelijke kinderen* in leven zijn. Hetzelfde geldt voor het tarief tussen wettelijk samenwonenden: dit mag nog worden toegepast na stopzetting van de samenwoning, indien er gemeenschappelijke afstammelingen zijn.

Met de verwantschap door *adoptie* wordt normaal geen rekening gehouden, tenzij in de in artikel 52² W. Succ. genoemde gevallen. *Volle adoptie* wordt echter wel beschouwd als bloedverwantschap, aangezien hierbij een volwaardige afstammingsband ontstaat. Bovendien is het tarief ook toepasbaar op een verkrijging tussen een *stiefouder en stiefkind*. Dit geldt ook voor het kind van de persoon die wettelijk samenwoonde met de erflater en de erflater zelf.

4.1.2 Verminderingen

Net als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat er een speciaal tarief voor de *gezinswoning* van de erflater, omschreven in artikel 60ter W. Succ. Dit tarief geldt tot een maximum waarde per netto-erfdeel van *250.000 euro*. Voor het gedeelte van de waarde dat boven dit bedrag valt, gelden opnieuw de oorspronkelijke tarieven. Om van het bijzonder tarief te kunnen genieten moet wel aan enkele *voorwaarden* voldaan zijn.

- De erfgenaam moet de *echtgenoot of wettelijk samenwonende* van de erflater zijn, of een erfgenaam *in rechte lijn*.
- Het onroerend goed moet in het *Waals Gewest* gelegen zijn en de erflater moet er zijn fiscaal domicilie hebben.

- Het onroerend goed moet *minstens vijf jaar de hoofdverblijfplaats* van de erflater geweest zijn.
- De woning moet de erflater ten minste gedeeltelijk *in volle eigendom* toebehoren.

Indien aan de voorwaarden voldaan is, gelden de volgende tarieven:

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 25.000 €	1 %
Van 25.000 € tot en met 50.000 €	2 %
Van 50.000 € tot en met 175.000 €	5 %
Van 175.000 € tot en met 250.000 €	12 %
Van 250.000 € tot en met 500.000 €	24 %
Meer dan 500.000 €	30 %

Artikel 54 1° W. Succ. voorziet een vrijstelling van successierecht op de *eerste schijf van 12.500 euro*, en nog een *bijkomende vrijstelling van 12.500 euro* indien het netto-erfdeel niet groter is dan *125.000 euro*. Dit bedrag wordt voor de kinderen van de overledene vermeerderd met *2.500 euro* per vol jaar dat nog moet verlopen tot hun eenentwintigste verjaardag. Dit bedrag wordt bij voorrang aangerekend aan de gezinswoning.

Artikel 56 2de lid W. Succ. geeft bovendien aan de langstlevende echtgenoot of samenwonende recht op een *bijkomende vermindering*. Hier is de voorwaarde dat deze ten minste *drie kinderen* in leven had die nog geen *eenentwintig jaar* waren op de dag van het opvallen van de nalatenschap. De vermindering bedraagt dan vier procent per kind, met een maximum van *124 euro* per kind.

4.2 *Het tarief tussen broers en zussen*

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 12.500 €	20 %
Van 12.500 € tot en met 25.000 €	25 %
Van 25.000 € tot en met 75.000 €	35 %
Van 75.000 € tot en met 175.000 €	50 %
Meer dan 175.000 €	65 %

4.2.1 Toepassing

Dit tarief wordt toegepast *per netto-erfdeel*.

4.2.2 Verminderingen

Volgens artikel 54 2° W. Succ. wordt een erfgenaam vrijgesteld van successierechten indien zijn erfdeel niet groter is dan *620 euro*.

Indien de erfgenaam minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar* op de dag van het openvallen van de nalatenschap, heeft hij recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind (artikel 56 1ste lid W. Succ.).

4.3 *Het tarief tussen ooms of tantes, neven of nichten*

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 12.500 €	25 %
Van 12.500 € tot en met 25.000 €	30 %
Van 25.000 € tot en met 75.000 €	40 %
Van 75.000 € tot en met 175.000 €	55 %
Meer dan 175.000 €	70 %

4.3.1 Toepassing

In het Waals Gewest wordt het tarief voor ooms of tantes, neven of nichten ook toegepast *per netto-erfdeel*, dit in tegenstelling tot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

4.3.2 Verminderingen

Artikel 54 2° W. Succ. voorziet een vrijstelling van successie indien het erfdeel niet meer bedraagt dan *620 euro*.

Volgens artikel 56 1ste lid W. Succ. heeft een erfgenaam die minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar* op de dag van het openvallen van de nalatenschap, recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind.

4.4 Het tarief tussen andere personen

Netto erfdeel	Tarief
Van 0 € tot en met 12.500 €	30 %
Van 12.500 € tot en met 25.000 €	35 %
Van 25.000 € tot en met 75.000 €	60 %
Van 75.000 € tot en met 175.000 €	80 %
Meer dan 175.000 €	90 %

4.4.1 Toepassing

Ook hier worden de successierechten berekend *per netto-erfdeel*, dit in tegenstelling tot het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In het decreet van 22 oktober 2003 werd dit tarief voor de drie hoogste belastbare schijven verhoogd. Door arrest 107/2005 van het Arbitragehof werd deze wijziging echter deels vernietigd. Volgens het Hof zou een tarief van negentig procent neerkomen op een *verbeurdverklaring*, en het risico creëren dat het persoonlijk vermogen van de erfgenaam wordt aangetast. Daarom werd beslist het artikel te vernietigen in zoverre dat het heffingspercentage de tachtig procent zou overschrijden. In praktijk wordt op de hoogste schijf dus ook een tarief van tachtig procent toegepast.

4.4.2 Verminderingen

Indien het netto-erfdeel de *620 euro* niet overschrijdt, moet de erfgenaam geen successierechten betalen (art 54 2° W. Succ.).

Indien de erfgenaam op de dag van het overlijden van de nalatenschap minstens *drie kinderen* heeft die jonger zijn dan *eenentwintig jaar*, heeft hij recht op een vermindering van twee procent per kind, met een maximum van *62 euro* per kind (artikel 56 1ste lid W. Succ.).

5. Tarieven voor het familiebedrijf

5.1 Inleiding

Zoals eerder vermeld kan de overgang van *familiale bedrijfsactiva* onder bepaalde voorwaarden genieten van een verlaagd tarief.

Normaal gezien is het successierecht een progressieve belasting. Voor de vererving van familiebedrijven is er echter een uitzondering gemaakt: hier wordt gebruik gemaakt van een *vlak tarief*. In artikel 60bis W. Succ. wordt deze regeling uitgewerkt voor de drie gewesten.

Er bestaat ook nog steeds een *federaal gunsttarief*, dat in het Wetboek Successierechten van het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest terug te vinden is in artikel 48² W. Succ. In het Waals Gewest werd dit artikel geschrapt met ingang van 1 januari 2006 (Spruyt, 2006: 186). In dit artikel worden onder bepaalde voorwaarden bedrijfsactiva belast aan een verlaagd tarief van tweeëntwintig procent voor de schijf tussen 250.000 euro en 500.000 euro, en vijfentwintig procent voor de schijf boven de 500.000 euro. Zo kunnen alleen de langstlevende echtgenoot en de erfgenamen in rechte lijn van dit tarief genieten en moet de exploitatie worden voortgezet door de erfgenamen van de overledene. Deze regeling valt niet te combineren met de gewestelijke regeling, maar indien men geen recht heeft op een verlaging in het betreffende gewest omdat men niet voldoet aan alle voorwaarden, kan men eventueel terugvallen op dit artikel (Spruyt, 2006: 187).

5.2 Algemene voorwaarden

De erflater moet een *rijksinwoner* zijn. Artikel 60bis W. Succ. is alleen toepasbaar voor het successierecht, niet voor het recht van overgang bij overlijden. Enkel het Waalse Gewest maakt hier sinds 1 januari 2006 een uitzondering op (Spruyt, 2006: 187).

Dit artikel is van toepassing op *alle erfgenamen*, ongeacht de verwantschap met de erflater (De Groot, Ghyselen & Wustenberghs, 2006: 312). Het hoeft dus niet noodzakelijk te gaan om een familielid. Dit is een enorm voordeel voor de erfgenaam indien hij een ver familielid of een vreemde, bijvoorbeeld een vennoot, is. In het Vlaams Gewest bestaat hier echter een uitzondering op. Indien de onderneming minder dan vijf werknemers telde in de drie jaren voorafgaand aan het overlijden van de erflater, en de erfgenaam die de vrijstelling genoot overlijdt zelf binnen de vijf jaar na deze erfenis, blijft de vrijstelling slechts behouden indien diens aandeel door erfgenamen in rechte lijn of de langstlevende echtgenoot wordt geërfd (artikel 60bis §5 lid2 W. Succ.).

Het is vereist dat de *exploitatie* wordt verder gezet, maar het is niet nodig dat dit door de erfgenaam persoonlijk gebeurt. De erfgenaam mag iemand aanstellen die de onderneming voortzet, bijvoorbeeld een werknemer die al jaren bij de onderneming werkt (Spruyt, 2006: 188).

5.3 Specifieke voorwaarden

5.3.1 Het Vlaams Gewest

In het Vlaams Gewest gebeurt de vererving van het familiebedrijf tegen een *nultarief*, indien voldaan is aan de voorwaarden van artikel 60bis (Spruyt, 2006:

186). Dit wil zeggen dat er dan helemaal geen successierechten betaald moeten worden.

Om te kunnen genieten van het gunsttarief moet het gaan over een *familiale onderneming* of een *familiale vennootschap*. Een familiale onderneming is een "nijverheids-, handels- ambachts- of landbouwbedrijf of een vrij beroep, dat door de erflater en/of zijn echtgenoot, al dan niet samen met anderen, *persoonlijk wordt geëxploiteerd* of uitgeoefend." (artikel 60bis §2 W. Succ.) Met persoonlijk exploiteren bedoelt men dat de erflater of zijn echtgenoot effectief de leiding heeft over de onderneming (Spruyt, 2006: 189) Voor een familiale vennootschap speelt de aard van de activiteit van de onderneming geen rol. Ze moet wel een *leidinggevende zetel* hebben in één van de lidstaten van de *Europese Unie*. Zij moet ofwel zelf voldoen aan de voorwaarden van artikel 60bis, ofwel aandelen hebben in dochtervennootschappen die aan deze voorwaarden voldoen (artikel 60bis §3 W. Succ.). De *exploitatievoorwaarde* is niet van toepassing op vennootschappen.

Artikel 60bis §1 stelt dat de *beroepsmatig geïnvesteerde goederen* in een familiale onderneming en de aandelen in een familiale vennootschap of de vorderingen hierop worden vrijgesteld van successierecht indien voldaan is aan de voorwaarden. Wat betreft de *aandelen* moet ten minste vijftig procent van de aandelen gedurende drie jaar voor overlijden in het bezit geweest zijn van de overledene en/of zijn echtgenoot. Dit is de *participatievoorwaarde*. Ook de aandelen in dezelfde vennootschap die in het bezit zijn van ascendenten, descendenten of verwanten in de zijlijn tot en met de tweede graad worden bij deze vijftig procent gerekend.

Volgens de *tewerkstellingsvoorwaarde* moet de familiale onderneming of vennootschap in de drie jaar voorafgaand aan het overlijden minstens vijf werknemers, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, in het Vlaams Gewest tewerkstellen (artikel 60bis §5 1ste lid W. Succ.). Indien er niet aan deze voorwaarde is voldaan, wordt er wel een *proportionele vermindering* toegestaan. Als de vennootschap één, twee, drie of vier in het Vlaamse Gewest tewerkgestelde werknemers telde in de drie jaar voor het overlijden, wordt het nultarief toegepast

op respectievelijk twintig, veertig, zestig of tachtig procent van de nettowaarde (artikel 60bis §5 2de lid W. Succ.). Om de vrijstelling te kunnen behouden moet het aantal in het Vlaams Gewest tewerkgestelde werknemers de eerste vijf jaar na het overlijden behouden blijven. Deze regeling is echter versoepeld in 1999. Sindsdien wordt de vrijstelling de eerste vijf jaar na het overlijden volledig behouden, zolang het voortschrijdend gemiddeld aantal werknemers in Vlaanderen tewerkgesteld, uitgedrukt in voltijdse eenheden, minstens de helft bedraagt van het aantal personeelsleden ten tijde van het overlijden. Pas op het einde van het vijfde jaar na het overlijden wordt bekeken of het nultarief behouden blijft (Spruyt, 2006: 199).

Om te kunnen genieten van het nultarief moet de *activiteit van de onderneming* ten minste vijf jaar na het overlijden worden voortgezet. Bovendien moet de voortzetting in Vlaanderen gebeuren, aangezien de werknemers in het Vlaams Gewest tewerkgesteld moeten zijn (Spruyt, 2006: 198). Bovendien mogen de activa in de familiale onderneming of het kapitaal in de familiale vennootschap de eerste vijf jaren na overlijden niet dalen door uitkering of terugbetalingen (artikel 60bis §7 W. Succ.).

Er zijn ook enkele *vormvoorwaarden* om te kunnen genieten van het nultarief. Zo moet de aangifte van de nalatenschap spontaan gebeuren en moet de *toepassing van artikel 60bis nadrukkelijk gevraagd* worden. Bovendien moet men bij de aangifte een *door het Vlaamse Gewest uitgereikt attest* voegen waarin staat dat aan alle voorwaarden van artikel 60bis is voldaan. Indien gedurende de eerste vijf jaar na het overlijden de voorwaarden niet meer vervuld zijn, moeten de erfgenamen een aanvullende aangifte indienen waarin dit gemeld wordt, en dit maximaal vijf maanden nadat de verschuldigdheid definitief is komen vast te staan. Indien wel aan de voorwaarden voldaan was gedurende de eerste vijf jaar na het overlijden moeten de erfgenamen aan het einde van het vijfde jaar bewijzen dat dit nog steeds het geval is (artikel 60bis §11).

5.3.2 Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de vererving van familiale bedrijven belast tegen een *tarief van drie procent* indien aan de voorwaarden van artikel 60bis voldaan is.

Volgens artikel 60bis §1 1ste lid W. Succ. moet de onderneming bestaan uit de exploitatie van een *nijverheids-, handels-, ambachts- of landbouwbedrijf of in de uitoefening van een vrij beroep, ambt of post*. Deze regeling is bovendien slechts van toepassing op kleine en middelgrote ondernemingen. Deze ondernemingen moeten voldoen aan *drie voorwaarden* vermeldt in artikel 60bis §2:

- Minder dan 250 werknemers in dienst hebben.
- Een jaaromzet hebben die de 40 miljoen euro niet overschrijdt, of een jaarlijks balanstotaal hebben dat de 27 miljoen euro niet overschrijdt.
- Voldoen aan het zelfstandigheidscriterium, dit wil zeggen dat een grote onderneming minder dan vijftientig procent van de aandelen in handen mag hebben.

In het artikel wordt aangegeven dat de onderneming moet worden *geëxploiteerd* door de erflater of zijn echtgenoot, maar er wordt niet nadrukkelijk bepaald dat de exploitatie persoonlijk moet gebeuren.

De beroepsmatig geïnvesteerde goederen in de familiale onderneming of de volle eigendom van aandelen van de vennootschap met een *zetel van werkelijke leiding in een lidstaat van de Europese Unie* komen in aanmerking voor het gunsttarief. In tegenstelling tot Vlaanderen vallen de vorderingen zoals bijvoorbeeld obligaties buiten het toepassingsgebied van artikel 60bis (Spruyt, 2006: 191).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt geen minimale *participatievoorwaarde* voorgeschreven wat betreft de familiale onderneming, maar wel in het geval van de vennootschap. Artikel 60bis §1 2de lid stelt dat de overgedragen aandelen minstens

vijfentwintig procent van de stemrechten in de algemene vergadering moeten vertegenwoordigen. Indien de overgedragen aandelen minder dan vijftig procent van de stemrechten vertegenwoordigen, moet een *aandeelhoudersovereenkomst* worden opgesteld door partijen die minstens vijftig procent van de stemrechten bezitten. In deze aandeelhoudersovereenkomst verbinden deze partijen zich ertoe de voorwaarden van artikel 60bis na te leven, zodat het verlaagd tarief behouden kan blijven (Spruyt, 2006: 194).

Een *tewerkstellingsvoorwaarde* zoals in Vlaanderen bestaat niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Als de onderneming echter werknemers tewerkstelt op het moment van overlijden, moet voor het behoud van het gunsttarief de tewerkstelling gedurende minstens vijf jaar na het overlijden voor ten minste *vijfenzeventig procent* behouden blijven (artikel 60bis §5 lid2 W.Succ).

De hoofdactiviteit van de onderneming moet gedurende *ten minste vijf jaar* na het overlijden in België worden voortgezet. Het kapitaal en de activa mogen niet verminderen door uitkeringen of terugbetalingen gedurende de eerste vijf jaar na overlijden (artikel 60bis §5 lid3 W. Succ.).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het niet nodig om in de aangifte te vermelden dat men de toepassing van artikel 60bis wenst. Wel wordt er een *attest bijgevoegd* dat afgeleverd wordt door de gewestelijke regering. In dit attest wordt bevestigd dat voldaan is aan de voorwaarden. De erfgenamen moeten gedurende de vijf jaar volgend op het overlijden *jaarlijks het bewijs leveren* dat zij nog steeds voldoen aan de voorwaarden van dit artikel (artikel 60bis §5 lid4 W. Succ.).

5.3.3 Het Waals Gewest

In het Waals Gewest geldt net als in Vlaanderen een *nultarief* voor de vererving van familiale bedrijven indien aan de voorwaarden van artikel 60 bis voldaan is.

In Wallonië moet de onderneming bestaan uit *de exploitatie van een nijverheids-, handels-, ambachts- of landbouwbedrijf of in de uitoefening van een vrij beroep, ambt of post* (artikel 60bis §1 lid1 W.Succ). Dit geldt zowel voor familiale ondernemingen als voor familiale vennootschappen. De *exploitatie* van de familiale onderneming kan tot op de dag van het overlijden gebeurd zijn door de overledene alleen of samen met andere personen. Voor de vennootschappen kunnen de activiteiten zelf worden uitgevoerd, ofwel op geconsolideerde basis met dochtervennootschappen. Bovendien wordt voor vennootschappen geen expliciete persoonlijke exploitatie geëist (Spruyt, 2006: 189).

De *zakelijke rechten* op goederen die "een universaliteit van goederen of een bedrijfstak of een handelsfonds" uitmaken, komen wat betreft de familiale onderneming in aanmerking voor het nultarief (artikel 60bis §1 lid1 W. Succ.). Wat betreft de vennootschappen gaat het om de zakelijke rechten op effecten van een vennootschap met de effectieve directiezetel gelegen in een lidstaat van de Europese Unie (artikel 60bis §1 lid2 W. Succ.). Dit geldt zowel voor effecten van alleenstaande vennootschappen als voor op geconsolideerde basis verbonden dochtervennootschappen (Spruyt, 2006: 191).

Voor een niet in een vennootschap geïncorporeerde onderneming bestaat in Wallonië geen minimale *participatievoorwaarde*. Wat betreft de vennootschappen moeten de overgedragen effecten ten minste tien procent van de stemrechten in de algemene vergadering vertegenwoordigen. Bovendien moet een *aandeelhoudersovereenkomst* worden opgesteld over een periode van minimum vijf jaar vanaf het overlijden indien de overgedragen effecten minder dan vijftig procent van de stemrechten vertegenwoordigen (artikel 60bis §1bis lid2 W. Succ.).

In het Waals Gewest moet de onderneming personeelsleden tewerk stellen die ingeschreven zijn bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Er wordt geen minimumaantal opgelegd. Ook indien de uitbater, zijn echtgenoot of wettelijk samenwonende en zijn bloed- en aanverwanten in de eerste graad de enige in Wallonië tewerkgestelde werknemers van de onderneming zijn en aangesloten zijn

bij een Sociale Verzekeringskas voor Zelfstandigen, is het nultarief van toepassing (artikel 60bis §1bis 1ste lid).

In het Waals Gewest moet net als in de twee andere gewesten de onderneming gedurende *minstens vijf jaar* na overlijden actief blijven. Bovendien mogen ook hier de activa en het kapitaal niet afnemen tijdens de eerste vijf jaar na het overlijden. Voor het Waals Gewest is ook een regeling uitgewerkt voor *onroerend goed*, wat betreft de niet in een vennootschap geïncorporeerde ondernemingen. Als dit geërfd wordt tegen het nultarief, mag het onroerend goed gedurende ten minste vijf jaar na het overlijden *niet gebruikt worden voor bewoning* (Spruyt, 2006: 200).

In het Waals Gewest moeten de erfgenamen in de aangifte de *toepassing van het nultarief aanvragen*. Bij de aangifte moet een *attest gevoegd* worden dat bevestigt dat voldaan is aan alle voorwaarden. Dit attest wordt afgeleverd door de Waalse regering (artikel 60bis §1 3de lid W. Succ.). Erfgenamen die het nultarief genoten hebben, moeten aan het einde van het vijfde jaar na het overlijden kunnen aantonen dat ze nog steeds aan de voorwaarden voldoen. Hiertoe moeten ze van de Waalse regering een attest bekomen waaruit dit blijkt (artikel 60bis §3 5de lid W. Succ.).

5.4 Conclusie

Dit gunsttarief kan een *enorm voordeel* betekenen voor de erfgenamen van de overledene. Indien een onderneming geheel of voor een groot deel vererfd wordt, kan de waarde snel zo groot zijn dat men normaal gezien tegen een hoog tarief belast zou worden, zelfs indien men een naaste verwante van de overledene is.

Dit was echter niet de voornaamste beweegreden van de wetgever toen dit artikel werd ontworpen. Aangezien de successierechten zo hoog kunnen zijn, moeten de erfgenamen vaak het resultaat van de onderneming gebruiken om de successierechten te betalen. Zo komt de continuïteit en daarmee ook de

tewerkstelling in deze ondernemingen in gevaar. De belangrijkste reden voor de invoering van artikel 60bis was dan ook het *behoud van de tewerkstelling* (Spruyt, 2006: 186).

Er zijn echter *veel voorwaarden* om van dit verlaagde tarief te kunnen genieten, zodat maar een beperkt aantal bedrijven dit kunnen doen. Bovendien zijn de voorwaarden waaraan men moet voldoen gedurende de eerste vijf jaar na het overlijden ten einde het gunsttarief te kunnen behouden, soms erg veeleisend en moeilijk te bereiken. Zo is het behoud van tewerkstelling niet altijd makkelijk. Indien een onderneming zijn bedrijfsleider verliest, gebeurt het vaak dat de zaken een tijdje minder goed gaan, en kan het nodig zijn om mensen te ontslaan. Dit is echter maar in zeer beperkte mate mogelijk als men nog aan de voorwaarden wil voldoen.

Het lijkt er dus sterk op dat het artikel haar doel voorbijloopt. Volgens notaris Eric Spruyt is artikel 60bis dan ook te streng en zou de wetgeving beter versoepeld worden. Zolang dit niet het geval is lijkt het hem dan ook beter om te *anticiperen op de overdracht van het familiebedrijf* door middel van een schenking. De voorwaarden hiervoor zijn veel minder streng, en de schenking kan gebeuren tegen een sterk verlaagd tarief (Spruyt, 2006: 203).

HOOFDSTUK 6   BEREKENING   VAN   SUCCESSIERECHTEN: VOORBEELDEN

Artikel 62 W. Succ. bepaalt dat het te betalen bedrag van de successierechten wordt afgerond tot op de hogere cent. Dit betekent dat het bedrag twee cijfers na de komma steeds naar boven wordt afgerond. Om het voorbeeld echter duidelijker te maken werd hier telkens tot op het gehele getal afgerond.

1.   Voorbeeld 1: Verschillen tussen de samenlevingsvormen

1.1   Gebruikte gegevens

Voor dit voorbeeld wordt gebruik gemaakt van de gegevens van een doorsnee hedendaags gezin. Bepaalde data zijn zo gekozen dat de verschillen tussen de gewesten in het oog zullen springen.

Het gaat hier over een samengesteld gezin, zoals er tegenwoordig talloze zijn in België. We maken de volgende veronderstellingen.

- Mark is bij zijn overlijden 61 jaar, en zijn partner Lena is 53 jaar. Zij zijn reeds 25 jaar een koppel.

- Mark heeft twee kinderen uit zijn eerste huwelijk: Sarah, die 30 jaar oud is, en Erik, die 34 jaar oud is. Lena heeft een dochter van 26 uit een eerdere relatie, Anneleen. Zij groeide op bij haar moeder en Mark is als een tweede vader voor haar. Samen hebben Mark en Lena nog een zoon, Mathias. Hij is 22 jaar oud.

- Mark heeft een testament opgesteld waarin hij 10.000 euro toewijst aan Anneleen. De reden waarom dit gegeven opgenomen wordt is om aan te tonen hoe de *proportionele aanrekening* van de belasting in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest de te betalen belasting beïnvloedt.
- Het koppel bezit samen een woning, en Mark bezit een appartement dat hij geërfd heeft van zijn ouders. Dit zijn de *onroerende goederen* in de nalatenschap. De *gezinswoning* wordt opgenomen omdat het vererven hiervan *bepaalde voordelen* geniet, die verschillend zijn voor de drie gewesten. Het appartement wordt opgenomen omdat in het Vlaamse Gewest een *opsplitsing* gemaakt wordt tussen roerende en onroerende goederen, en we willen nagaan of dit een effect heeft op de grootte van de te betalen belasting. Bovendien maakt in dit voorbeeld het appartement deel uit van het eigen vermogen van Mark, zodat de nalatenschap zowel uit *gemeenschappelijke als uit eigen goederen* bestaat.
- Naast twee wagens, banktegoeden en huisraad die deel uitmaken van het gemeenschappelijk vermogen, heeft Mark nog eigen banktegoeden. Door deze gegevens op te nemen komen we tot een *realistische verdeling tussen onroerende goederen en roerende goederen*.

Actief

Onroerend: Gezinswoning: 300.000 € gemeenschappelijk
                   Appartement: 200.000 € eigen vermogen

Roerend: 2 wagens: 50.000 € gemeenschappelijk
                   Gemeenschappelijke banktegoeden: 90.000 €
                   Gemeenschappelijke huisraad: 14.000 €
                   Eigen banktegoeden: 20.000 €

Gemeenschappelijk: Onroerend:	300.000 €	
Roerend:	50.000 €	
	90.000 €	
	<u>14.000 €</u>	
	454.000 / 2	= 227.000 €

Eigen: Onroerend:	200.000 €
Roerend:	<u>20.000 €</u>
	220.000 €

Passief

Openstaande facturen, gemeenschappelijk: 4.000 €

Begrafeniskosten: 5.000 €

Hypothecaire lening huis: afbetaald door schuldsaldoverzekering

Gemeenschappelijk: 4.000 / 2 = 2.000 €

Eigen: begrafeniskosten: 5.000 €

1.2 Berekening belastbare basis

1.2.1 Algemeen

Voordat men de successierechten kan berekenen, dient men de *belastbare basis* te kennen. Dit bedrag is hetzelfde in de drie gewesten, maar de wijze waarop dit bedrag bereikt wordt verschilt. Eerst wordt de belastbare basis algemeen berekend. Verder wordt de belastbare basis berekend volgens de wetgeving per gewest.

Gemeenschappelijk actief:	454.000 €
- Gemeenschappelijke schulden:	<u>- 4.000 €</u>
	450.000 €

Deel van Mark: 450.000 / 2 =	225.000 €
Eigen actief Mark:	220.000 €
- <u>Begrafeniskosten:</u>	- <u>5.000 €</u>
Nalatenschap Mark:	440.000 €

Op basis hiervan kan het *erfdeel van elke erfgenaam* bepaald worden. Hiervoor moet men eerst de *wettelijke reserve* kennen. Dit is niet noodzakelijk in het geval van gehuwden. Hier erft de langstlevende echtgenoot, tenzij anders bepaald werd, het vruchtgebruik over de hele nalatenschap. Na zijn of haar dood wordt de blote eigendom van de kinderen automatisch omgezet in volle eigendom, aangezien het vruchtgebruik dan uitdooft. Om echter een juiste vergelijking te kunnen maken met de samenwonenden, wordt de reserve hier toch berekend.

Lena heeft als langstlevende echtgenote minimaal recht op het vruchtgebruik op de gezinswoning en de huisraad, of het vruchtgebruik op de helft van de nalatenschap, afhankelijk van welke van beide het grootste is. De helft van de nalatenschap bedraagt in dit geval 220.000 euro, terwijl het deel van Mark in de gezinswoning en huisraad, na aftrek van zijn deel in de gemeenschappelijke schulden, een waarde heeft van 155.000 euro. In hoofdstuk 3 hebben we reeds de berekening van het vruchtgebruik besproken. In het geval van Lena gaat het over vier procent van de waarde van de volle eigendom, vermenigvuldigd met de leeftijdsfactor 13, zoals bepaald in artikel 21 V W. Succ. Bijgevolg heeft Lena minimaal recht op tweeënvijftig procent van 220.000 euro, wat wil zeggen dat haar erfdeel minimaal **114.400 euro** bedraagt. Om een juiste vergelijking te kunnen maken veronderstellen we dat, indien Mark en Lena niet gehuwd waren, Mark een testament heeft opgesteld waarin hij haar dit bedrag nalaat.

De drie kinderen van Mark hebben gezamenlijk minimaal recht op drie achtste van de volle eigendom ter waarde van 440.000 euro plus drie achtste van de blote eigendom van de nalatenschap die 211.200 euro bedraagt. We komen tot dit bedrag door achtenveertig procent van de volle eigendom te nemen.

Dit leidt tot de volgende berekening:

3/8 van de volle eigendom:	165.000 €
3/8 van de blote eigendom:	<u>79.200 €</u>
	244.200 €

Dit wil zeggen dat elk van de kinderen recht heeft op een minimaal erfdeel van **81.400 euro**.

Het beschikbare gedeelte is in dit geval dus een achtste van de blote eigendom plus een achtste van de volle eigendom van de nalatenschap.

1/8 van de volle eigendom:	55.000 €
1/8 van de blote eigendom: 48% van 55.000:	<u>26.400 €</u>
	81.400 €

In dit voorbeeld krijgt de dochter van Lena 10.000 euro uit de nalatenschap van haar stiefvader. De resterende 71.400 euro worden verdeeld over Lena en de drie kinderen. Lena krijgt het vruchtgebruik, de kinderen de blote eigendom. Dit leidt tot de volgende berekening:

Minimaal erfdeel Lena:	114.400 €
<u>52 % van 71.400:</u>	<u>37.128 €</u>
Totaal erfdeel Lena:	151.528 €

Minimaal erfdeel kinderen:	244.200 €
<u>48 % van 71.400</u>	<u>34.272 €</u>
Totaal erfdeel kinderen:	278.472 €

Erfdeel per kind: **92.824 €**

1.2.2 Het Vlaams Gewest

In het Vlaams Gewest wordt een *opsplitsing* gemaakt tussen roerende en onroerende goederen voor de berekening van de successierechten. Wat betreft de gemeenschappelijke goederen en schulden wordt de helft hiervan aan de nalatenschap van Mark toegewezen.

Roerend actief: 25.000 € (wagens)
                             45.000 € (gemeenschappelijke banktegoeden)
                             7.000 € (huisraad)
                             20.000 € (eigen banktegoeden)
                             97.000 €

Onroerend actief: 150.000 € (gezinswoning)
                             200.000 € (appartement)
                             350.000 €

Deze opsplitsing is van belang voor het berekenen van de successierechten, maar in de eerste plaats omdat het passief bij voorrang wordt aangerekend aan het roerend actief. Indien dit niet volstaat, worden de resterende schulden aangerekend aan het onroerend actief.

De totale belastbare basis bedraagt 440.000 euro, zoals reeds berekend. Dit bedrag bestaat uit de volgende twee componenten:

Belastbaar onroerend actief: 350.000 €

Roerend actief: 97.000 €
- Gemeenschappelijke schulden: - 2.000 €
- Begraveniskosten   - 5.000 €
Belastbaar roerend actief: 90.000 €

1.2.3 Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest wordt de belastbare basis op dezelfde wijze berekend. Er wordt voor de aanrekening van het passief een *onderscheid* gemaakt tussen de gezinswoning en de rest van de nalatenschap. Het passief wordt bij voorrang aangerekend aan de gezinswoning, die in beide gewesten belast wordt tegen een verlaagd tarief. Dit leidt tot de volgende opsplitsing van de belastbare basis van 440.000 euro:

Roerend actief:	25.000 € (wagens)
	45.000 € (gemeenschappelijke banktegoeden)
	7.000 € (huisraad)
	<u>20.000 € (eigen banktegoeden)</u>
Belastbaar roerend actief:	97.000 €

Belastbaar onroerend actief: 200.000 € (appartement)

Onroerend actief verlaagd tarief:	150.000 €
- Gemeenschappelijke schulden:	- 2.000 €
<u>- Begraveniskosten</u>	<u>- 5.000 €</u>
Belastbaar onroerend verlaagd:	143.000 €

1.3 Berekening verschuldigde belasting

1.3.1 Het Vlaams Gewest

We gaan er in eerste instantie van uit dat Mark en Lena gehuwd waren onder het wettelijk stelsel. In het Vlaams Gewest wordt een opsplitsing gemaakt tussen roerende en onroerende goederen voor de berekening van de successierechten. Om

toch de vergelijking te kunnen maken met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest worden hier twee stellingen uitgewerkt, waarin de goederen zo verdeeld worden dat de erfdelen gelijk zijn voor de drie gewesten.

A. Stelling 1

Lena erft volgens het testament dat Mark heeft opgesteld, het vruchtgebruik op de gezinswoning en de huisraad, en de volle eigendom van de wagens, gemeenschappelijke banktegoeden en een deel van de eigen tegoeden. De kinderen erven de blote eigendom van de gezinswoning en de huisraad, de volle eigendom van het appartement en een deel van de eigen banktegoeden.

Erfdeel Lena: vruchtgebruik huis:	78.000 €
Vruchtgebruik huisraad:	3.640 €
Volle eigendom roerende goederen: <u>69.888 € (wagens + tegoeden)</u>	
	151.528 €

Lena betaalt als langstlevende echtgenote geen successierechten op de gezinswoning (artikel 48 W. Succ.). Verder erft zij enkel roerende goederen met een gezamenlijke waarde van 73.528 euro.

De te betalen belasting wordt als volgt berekend:

3 % van 50.000:	1.500 €
9 % van 23.528:	<u>2.118 €</u>
	3.618 €

Lena betaalt dus een belasting van **3.618 euro**.

Erfdeel kinderen:	blote eigendom huis:	72.000 €
	Volle eigendom appartement:	200.000 €
	Blote eigendom huisraad:	3.360 €
	Volle eigendom roerend:	<u>3.112 €</u>
		278.472 €

De drie kinderen van Mark erven samen onroerende goederen ter waarde van 272.000 euro, en roerende goederen ter waarde van 6.472 euro. Per kind komt dit neer op een onroerend deel van 90.667 euro en een roerend deel van 2.157 euro.

De te betalen belasting wordt berekend als volgt:

Onroerend deel van 90.667 €:

3 % van 50.000:	1.500 €
9 % van 40.667:	<u>3.660 €</u>
	5.160 €

Roerend deel van 2.157 €:

3 % van 2.157:	62 €
----------------	-------------

Elk kind betaalt dus een belasting van **5.222 euro**.

Het erfdeel van Anneleen bedraagt 10.000 euro, en is dus lager dan 50.000 euro. Hierdoor geniet zij een vermindering op haar belasting (artikel 56 1ste lid W.Succ), die wordt berekend volgens de formule $500 * (1 - \text{erfdeel}/50.000)$.

Normaal gezien zou Anneleen een belasting moeten betalen van 300 euro, namelijk drie procent van 10.000 euro.

De vermindering die zij geniet wordt berekend als volgt:

$$500 * (1 - 10.000/50.000) = 400 \text{ euro.}$$

Aangezien de vermindering een hogere waarde heeft dan de belasting die Anneleen normaal zou moeten betalen, hoeft zij niets te betalen.

B. Stelling 2

Als we nu stellen dat Mark zijn appartement verkocht had en de ontvangsten op zijn eigen bankrekening gezet had, krijgen we een idee van de invloed van de opsplitsing die gemaakt wordt tussen roerende en onroerende goederen. Bovendien kunnen we deze situatie beter vergelijken met de twee andere gewesten, aangezien daar geen onderscheid gemaakt wordt tussen roerende en onroerende goederen.

Deze stelling heeft enkel invloed op de te betalen successierechten door de kinderen van Mark. Er verandert niets aan de samenstelling van het erfdeel van Lena en Anneleen, dus ook niet aan de door hen verschuldigde belasting.

Het onroerende deel van de kinderen omvat nu enkel de blote eigendom van de gezinswoning met een waarde van 72.000 euro, oftewel 24.000 euro per kind. Het roerende deel bedraagt in totaal 206.472 euro, dus 68.824 euro per kind.

De te betalen belasting wordt als volgt berekend:

Onroerend deel van 24.000 €:

3 % van 24.000:   **720 €**

Roerend deel van 68.824 €:

3 % van 50.000:   1.500 €

9 % van 18.824:   1.694 €

3.194 €

Elk kind moet dus een belasting betalen van **3.914 euro**.

Hieruit blijkt dat bij een erfdeel met een meer evenwichtige verdeling tussen roerende en onroerende goederen, de te betalen belasting lager zal liggen dan indien het erfdeel voornamelijk bestaat uit één van beide soorten goederen. Dit komt omdat men in het Vlaams Gewest twee keer van de lagere tarieven kan genieten. Als men door de samenstelling van het erfdeel deze regeling ten volle kan benutten, kan men hier dus een groot belastingsvoordeel uit halen.

Deze berekening zal dezelfde blijven indien Mark en Lena een overeenkomst van wettelijk samenwonen hadden afgesloten, of gedurende meer dan een jaar feitelijk samenwoonden en een gemeenschappelijke huishouding voerden. In dit geval is het natuurlijk nodig dat Mark een testament opgemaakt heeft waarin Lena dezelfde rechten krijgt als in het geval van een huwelijk.

Stel nu dat voor Lena niet aan de voorwaarden voldaan is om op gebied van successierechten gelijkgesteld te worden aan de langstlevende echtgenote. Dit zou bijvoorbeeld kunnen indien Mathias ook een zoon van Mark was uit een eerder huwelijk, en Mark en Lena nog maar een half jaar samenwoonden.

Voor de kinderen van Mark verandert dit niets: zij betalen elk 3.914 euro.

Voor Lena verandert er in deze situatie echter heel veel. Zij wordt nu belast tegen het *tarief andere personen*, dat een veel zwaarder tarief is, en zij kan niet meer genieten van de vrijstelling van belasting op de gezinswoning. Ook wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen roerende en onroerende goederen.

Bovendien worden alle erfdelen van andere personen samengeteld voor de berekening van de successierechten. Dit wil zeggen dat de erfdelen van Anneleen en Lena samen gebruikt worden voor de berekening, want ook Anneleen wordt nu belast tegen het tarief andere personen. Het erfdeel van Lena bedraagt 151.528 euro en dat van Anneleen bedraagt 10.000 euro. Samen is dit dus 161.528 euro. De belasting wordt na berekening *proportioneel verdeeld* over beide erfgenamen.

Dit leidt tot de volgende berekeningen:

45 % van 75.000: 33.750 €

55 % van 50.000: 27.500 €

65 % van 36.528: 23.743 €

totale belasting: 84.993 €

Te betalen belasting Lena: $84.993 * (151.528/161.528) = \mathbf{79.731 \text{ euro}}$

Te betalen belasting Anneleen: $84.993 * (10.000/161.528) = \mathbf{5.262 \text{ euro}}$

1.3.2 Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er een *verlaagd tarief* van toepassing op de gezinswoning voor de langstlevende echtgenoot en de kinderen (artikel 60ter W. Succ.). Bovendien voorziet artikel 54 1° een vrijstelling op de eerste schijf van 15.000 euro, die bij voorrang wordt aangerekend aan de gezinswoning. Het bedrag van de gezinswoning wordt wel gebruikt voor de berekening van de belasting op de overige activa, zodat de progressiviteit van de successierechten behouden blijft.

Het erfdeel van Lena bedraagt 151.528 euro, waarvan 74.360 euro het vruchtgebruik van de gezinswoning voorstelt, en 77.168 euro andere activa.

Berekening vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$15.000 * 74.360/151.528 = 7.361 \text{ €}$

$15.000 * 77.168/151.528 = 7.639 \text{ €}$

De belasting wordt berekend als volgt:

Gezinswoning (74.360 €):

7.361 vrijgesteld aan 2 %:	-147 €
2 % van 50.000:	1.000 €
5,3 % van 24.360:	<u>1.291 €</u>
	2.144 €

Andere activa (77.168 €):

74.360 reeds belast op basis van artikel 60ter	
7.639 vrijgesteld aan 3 %:	-229 €
8 % van 25.640:	2.051 €
9 % van 51.528:	<u>4.638 €</u>
	6.460 €

De totale belasting die Lena zal moeten betalen bedraagt **8.604 euro**.

De kinderen van Mark hebben elk een totaal erfdeel van 92.824 euro, dat bestaat uit de blote eigendom van de gezinswoning ter waarde van 22.880 euro, en andere activa ter waarde van 69.944 euro.

Berekening vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$$15.000 * 22.880/92.824 = 3.697 \text{ €}$$

$$15.000 * 69.944/92.824 = 11.303 \text{ €}$$

De belasting wordt berekend als volgt:

Gezinswoning (22.880 €):

3.697 vrijgesteld aan 2 %:	- 74 €
22.880 aan 2 %:	<u>458 €</u>
	384 €

Andere activa (69.944 €):

22.880 reeds belast op basis van artikel 60ter

11.303 vrijgesteld aan 3 %: - 339 €

27.120 aan 3 %: 814 €

42.824 aan 8 %: 3.426 €

3.901 €

De totale belasting per kind bedraagt **4.285 euro**.

Anneleen wordt als stiefkind van Mark normaal gezien belast tegen het tarief in rechte lijn en geniet dus ook van de vrijstelling van 15.000 euro, waardoor zij geen belasting zal moeten betalen.

Deze berekening geldt ook indien Mark en Lena een verklaring van wettelijk samenwonen hadden afgelegd, en Mark een testament had opgemaakt ten gunste van Lena. Indien Mark en Lena echter feitelijk samenwoonden, wordt Lena niet meer gelijkgesteld met langstlevende echtgenote, en zal zij onder een zwaarder tarief belast worden, net als Anneleen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden voor het tarief andere personen alle erfdeelen samengenomen die tegen dit tarief belast moeten worden. De verkregen belasting wordt vervolgens *proportioneel* verdeeld over de erfgenamen. Lena heeft een erfdeel van 151.528 euro, Anneleen erft 10.000 euro, samen is dit dus 161.528 euro.

Dit leidt tot de volgende berekeningen:

40 % van 50.000: 20.000 €

55 % van 25.000: 13.750 €

65 % van 86.528: 56.243 €

totale belasting: 89.993 €

Te betalen belasting Lena: $89.993 * (151.528/161.528) = \mathbf{84.422 \text{ euro}}$

Te betalen belasting Anneleen: $89.993 * (10.000/161.528) = \mathbf{5.571 \text{ euro}}$

1.3.3 Het Waals Gewest

In het Waals Gewest is er, net als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een *verlaagd tarief* van toepassing voor de gezinswoning, voor zowel de langstlevende echtgenoot als de kinderen (artikel 60ter W. Succ.). Bovendien genieten deze een vrijstelling op de eerste schijf van 12.500 euro en een bijkomende vrijstelling op de volgende schijf van 12.500 euro indien het erfdeel kleiner is dan 125.000 euro (artikel 54 1° W. Succ). Deze vrijstelling wordt bij voorrang aangerekend aan de gezinswoning. Het bedrag van de gezinswoning wordt wel gebruikt voor de toepassing van de tarieven op de overige activa, zodat de *progressiviteit* van de belasting behouden blijft.

Zoals reeds berekend bedraagt Lena's erfdeel 151.528 euro. Dit kan worden opgesplitst in:

Vruchtgebruik gezinswoning:	52 % van 143.000:	74.360 €
Andere activa:		77.168 €

De belasting voor Lena wordt dan als volgt berekend:

Gezinswoning (74.360 €):

12.500 vrijgesteld	
1 % van 12.500:	125 €
2 % van 25.000:	500 €
5 % van 24.360:	<u>1.218 €</u>
	1.843 €

Overige activa (77.168 €):

74.360 reeds belast op basis van artikel 60ter	
7 % van 25.640:	1.795 €
10 % van 50.000:	5.000 €
14 % van 1.528:	<u>214 €</u>
	7.009 €

De totale belasting die Lena moet betalen bedraagt dus **8.852 euro**.

De drie kinderen hebben elk een erfdeel dat kleiner is dan 125.000 euro, en zullen dus van de bijkomende vrijstelling genieten.

Het erfdeel per kind bedraagt 92.824 euro, en kan als volgt opgesplitst worden:

Blote eigendom gezinswoning:	48 % van (143.000/3):	22.880 €
Andere activa:		69.944 €

De belasting wordt dan als volgt berekend:

Gezinswoning (22.880 €)

12.500 vrijgesteld

10.380 vrijgesteld

Andere activa (69.944 €)

22.880 reeds vrijgesteld op basis van artikel 60ter en artikel 54

2.120 vrijgesteld

5 % van 25.000: 1.250 €

7 % van 42.824 2.998 €

4.248 €

Elk kind betaalt dus **4.248 euro** belasting.

Aangezien Anneleen een stiefkind is van Mark, wordt zij belast aan het tarief in rechte lijn en geniet zij ook van de vrijstelling van 12.500 euro. Zij betaalt dus geen belasting.

Indien Mark en Lena sinds ten minste een jaar geleden een verklaring van wettelijk samenwonen hadden afgelegd zouden deze berekeningen dezelfde zijn. Hiertoe is het wel noodzakelijk dat Mark een testament ten gunste van Lena opgemaakt had.

Indien zij echter nog geen jaar wettelijk samenwoonden, of feitelijk samenwoonden, wordt Lena niet gelijkgesteld met de langstlevende echtgenote.

In dit geval verandert er niets voor de kinderen van Mark: zij betalen elk een belasting van 4.248 euro.

Lena en Anneleen zullen in deze veronderstelling echter veel meer belastingen betalen. Lena kan niet meer rekenen op het voordelig tarief voor de gezinswoning, en ze krijgen geen van beide nog een vrijstelling op de eerste schijf van 12.500 euro. De belasting wordt wel nog berekend *per netto-erfdeel*. Lena's erfdeel bedraagt 151.528 euro, dat van Anneleen 10.000 euro.

Dit leidt tot de volgende berekeningen:

Lena:	30 % van 12.500:	3.750 €
	35 % van 12.500:	4.375 €
	60 % van 50.000:	30.000 €
	80 % van 76.528:	<u>61.222 €</u>
		99.347 €

Lena betaalt dus een belasting van **99.347 euro**.

Anneleen: 30 % van 10.000: **3.000 €**

Anneleen zal **3.000 euro** belasting moeten betalen.

1.4 Overzicht en conclusies

Indien we de verschillende belastingen met elkaar willen vergelijken komen we tot een volgend overzicht. Voor Vlaanderen bekijken we beide besproken stellingen. Stelling 1 behoudt de samenstelling van de nalatenschap zoals ze algemeen besproken werd. In stelling 2 werd verondersteld dat het appartement verkocht was en dat de opbrengst van de verkoop op de bankrekening van Mark stond. Wat Anneleen betreft veronderstellen we dat zij niet geadopteerd werd door Mark.

samenlevings- vorm	Erfgenaam	Vlaams Gewest stelling 1	Vlaams Gewest stelling 2	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Gehuwd	Lena	3.618 €	3.618 €	8.604 €	8.852 €
	Sarah, Erik, Mathias	5.222 €	3.914 €	4.285 €	4.248 €
	Anneleen	0 €	0 €	0 €	0 €
Wettelijk samenwonen >= 1jaar	Lena	3.618 €	3.618 €	8.604 €	8.852 €
	Sarah, Erik, Mathias	5.222 €	3.914 €	4.285 €	4.248 €
	Anneleen	0 €	0 €	0 €	0 €
Wettelijk samenwonen < 1jaar	Lena	3.618 €	3.618 €	8.604 €	99.347 €
	Sarah, Erik, Mathias	5.222 €	3.914 €	4.285 €	4.248 €
	Anneleen	0 €	0 €	0 €	3.000 €
Feitelijk samenwonen >=1jaar	Lena	3.618 €	3.618 €	84.422 €	99.347 €
	Sarah, Erik, Mathias	5.222 €	3.914 €	4.285 €	4.248 €
	Anneleen	0 €	0 €	5.571 €	3.000 €
Feitelijk samenwonen <1jaar	Lena	79.731 €	79.731 €	84.422 €	99.347 €
	Sarah, Erik, Mathias	5.222 €	3.914 €	4.285 €	4.248 €
	Anneleen	5.262 €	5.262 €	5.571 €	3.000 €

Uit het voorbeeld blijkt duidelijk dat de langstlevende echtgenoot of diegene die daarmee gelijkgesteld is, in het *Vlaams Gewest* tegen een veel voordeliger tarief belast wordt dan in de andere twee gewesten. Dit heeft alles te maken met het feit

dat sinds 1 januari 2007 de langstlevende echtgenoot geen successierechten meer moet betalen op de waarde van *de gezinswoning*.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er voor de erfgenamen in rechte lijn en de langstlevende echtgenoot een vrijstelling op de *eerste schijf van 15.000 euro*. In het Waals Gewest wordt die vrijstelling toegepast op de *eerste schijf van 12.500 euro*, met een bijkomende vrijstelling op de *volgende schijf van 12.500 euro* indien het erfdeel niet groter is dan 125.000 euro. In het Vlaams Gewest wordt een vermindering toegestaan van $500 * (1 - \text{erfdeel}/50.000)$ indien het erfdeel niet groter is dan 50.000 euro. Dit komt neer op een vrijstelling van belastingen op de *eerste schijf van 12.500 euro*. Indien men een erfdeel heeft dat groter is dan 125.000 euro, dan geniet men dus het grootste voordeel in het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, aangezien daar de grootste vrijstelling wordt toegepast, zonder beperking. Indien het erfdeel kleiner is dan 125.000 euro, is het voordeel echter het grootst in het *Waals Gewest*, want dan heeft men een totale vrijstelling van 25.000 euro. Toegepast op dit voorbeeld zien we dat Lena het meeste voordeel heeft in het Brussels Hoofdstedelijk gewest, aangezien haar erfdeel 151.528 euro bedraagt. Dit voordeel weegt echter niet op tegen de voordelen die het Vlaams Gewest biedt. Zelfs indien men de situatie vergelijkt waarin Lena en Mark minder dan een jaar samenwoonden, zijn de *successierechten nog het voordeligst in Vlaanderen*. Dit komt door de hoogte van de tarieven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De kinderen hebben het meeste voordeel in het Waals Gewest, aangezien het erfdeel per kind 92.824 euro is. Indien er echter een evenwicht is tussen roerende en onroerende goederen in het erfdeel van de kinderen, worden ook zij het *voordeligst belast in Vlaanderen*.

Door in het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de belasting te berekenen op het totaal van de erfdelen die toebehoren aan anderen, wordt er *verhoudingsgewijs meer belasting aangerekend* dan in het Waals Gewest. Hier wordt immers het erfdeel van elke erfgenaam apart belast, waardoor elke erfgenaam kan genieten van een lager tarief. Dit heeft in dit voorbeeld echter enkel een nadelige invloed op het erfdeel van Anneleen. In Wallonië wordt zij enkel belast

tegen het laagste tarief, terwijl ze in de andere twee gewesten belasting toegerekend krijgt die berekend is op haar deel en dat van Lena. Algemeen kunnen we zeggen dat deze berekeningswijze *nadelig is voor mensen met een klein erfdeel*. Ook Lena moet echter een hogere belasting betalen dan moest enkel haar erfdeel gebruikt worden voor de berekening van de belasting. In haar geval zou het niettemin nog steeds nadeliger zijn om in het Waals Gewest belast te worden, vanwege het tarief van tachtig procent dat reeds gebruikt wordt indien het erfdeel groter is dan 75.000 euro.

In het Vlaams Gewest betalen de kinderen in situatie 1 *meer belastingen* dan in de andere twee gewesten, doordat zij niet van een vermindering kunnen genieten. Indien hun erfdeel echter een *meer evenwichtige combinatie van roerende en onroerende goederen* bevat, zoals in situatie 2, zorgt dit ook voor een belastingsvoordeel. De lagere tarieven worden dan immers optimaal benut.

Tot slot gaan we even dieper in op de invloed van de *samenlevingsvorm*. In het Waals Gewest blijkt duidelijk dat men enkel volledige zekerheid heeft indien men *gehuwd* is. Indien men een testament heeft opgesteld en men wettelijk samenwoont, kan hier ook wel geërfd worden tegen een voordelig tarief, maar de voorwaarde is dat de verklaring van wettelijk samenwonen ten minste *een jaar voor het overlijden* werd afgelegd. Aangezien men altijd onverwacht kan overlijden, biedt het wettelijk samenwonen geen onmiddellijke zekerheid dat de langstlevende partner gelijkgesteld zal worden met de langstlevende echtgenoot. In het Vlaams Gewest kunnen we dezelfde opmerking maken over het *feitelijk samenwonen*. Hier is de voorwaarde dat men gedurende ten minste *een jaar voor overlijden* samengewoond heeft en een gemeenschappelijke huishouding gevoerd heeft. In het Vlaams Gewest kan men dus best een *verklaring van wettelijk samenwonen* afleggen en een testament opmaken, zodat men onmiddellijk zeker is van gelijkstelling met de langstlevende echtgenoot. Dit geldt ook voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Daar kunnen feitelijk samenwonenden nooit gelijkgesteld worden met de langstlevende echtgenoot, maar indien men wettelijk samenwoont is de gelijkstelling onmiddellijk van kracht.

2. Voorbeeld 2: Verschillen tussen de huwelijksstelsels

Zoals eerder besproken beïnvloedt het *huwelijksstelsel* de samenstelling van de nalatenschap. Hierdoor zal men als langstlevende echtgenoot niet altijd dezelfde belastingen moeten betalen. Bovendien zal het erfdeel van de langstlevende echtgenoot ook afhangen van het feit of er al dan niet kinderen of andere bloedverwanten zijn.

Voor dit voorbeeld maken we gebruik van *eenvoudige gegevens*, om het de verschillen duidelijk te zien. We maken hierbij abstractie van de begrafeniskosten. We veronderstellen dat het koppel 200.000 euro roerende goederen bezat, en een gezinswoning ter waarde van 300.000 euro. Voor de berekening van het vruchtgebruik nemen we aan dat de overledene 73 jaar was, en zijn echtgenote 67 jaar.

Indien het koppel gehuwd was onder het stelsel van *algehele gemeenschap*, wordt hun vermogen geacht voor de helft van ieder te zijn. De nalatenschap van de overledene bestaat dus uit 100.000 euro aan roerende goederen, en 150.000 euro van het onroerend goed.

Bij het *wettelijk stelsel* kunnen we veronderstellen dat de gezinswoning gemeenschappelijk was, evenals 100.000 euro aan roerende goederen, en dat elk van de echtgenoten 50.000 euro eigen vermogen had. Ook hier wordt het gemeenschappelijk vermogen verdeeld in twee. Dat wil zeggen dat de nalatenschap van de overledene bestaat uit 100.000 euro roerende goederen en 150.000 euro van de gezinswoning.

Indien het koppel gehuwd was met *scheiding van goederen*, bestaan er enkel eigen vermogens. We veronderstellen dat beide echtgenoten elk een eigen vermogen hadden van 100.000 euro aan roerende goederen. We veronderstellen ook dat de gezinswoning in onverdeeldheid was, en dat beide echtgenoten evenveel hadden

bijgedragen. Dit betekent dat de nalatenschap van de overledene opnieuw bestaat uit 100.000 euro roerende goederen en 150.000 euro van de gezinswoning.

In dit voorbeeld wordt bewust abstractie gemaakt van de invloed die het huwelijksstelsel heeft op de samenstelling van de nalatenschap. Er wordt enkel gekeken naar de invloed van het huwelijksstelsel op het erfdeel van de langstlevende echtgenoot en de te betalen successierechten. De veronderstelling is dus dat de nalatenschap van de overledene in die drie gevallen dezelfde is. We bekijken in dit voorbeeld drie verschillende situaties. In de eerste stelling zijn er geen bloedverwanten, in de tweede stelling zijn er bloedverwanten maar geen kinderen, en in de derde stelling zijn er kinderen. Dit doen we om goed de *verschillen te kunnen zien tussen de huwelijksstelsels* wat betreft het deel waar de langstlevende echtgenoot recht op heeft, en tussen de verschillende gewesten.

2.1 Stelling 1: Er zijn geen bloedverwanten

Indien er *geen bloedverwanten* zijn die door de wet tot de erfenis geroepen worden, komt de hele nalatenschap in *volle eigendom* toe aan de langstlevende echtgenoot.

De berekening gaat als volgt.

2.1.1 Voor Vlaanderen

In het Vlaams Gewest moet de langstlevende sinds 1 januari 2007 geen successierechten meer betalen op de woning. De successierechten worden dus enkel berekend op het roerende deel.

50.000 aan 3 %: 1.500 €

50.000 aan 9 %: 4.500 €

Te betalen belasting: **6.000 €**

2.1.2 Voor Brussel

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geldt een *verlaagd tarief* voor de gezinswoning, voor een waarde van maximaal 250.000 euro (artikel 60ter). Bovendien bepaald artikel 54 dat de eerste schijf van 15.000 euro vrijgesteld wordt van belasting. Deze vrijstelling moet *proportioneel* verdeeld worden over de twee belastbare grondslagen.

$$15.000 * 150.000/250.000 = 9.000 \text{ €}$$

$$15.000 * 100.000/250.000 = 6.000 \text{ €}$$

Gezinswoning

9.000 vrijgesteld aan 2 %:	-180 €
50.000 aan 2 %:	1.000 €
50.000 aan 5.3 %:	2.650 €
50.000 aan 6 %:	<u>3.000 €</u>
Te betalen belasting:	6.470 €

Andere activa

150.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

6.000 vrijgesteld aan 3 %:	-180 €
25.000 aan 9 %:	2.250 €
75.000 aan 18 %:	<u>13.500 €</u>
	15.570 €

Totaal te betalen belasting: **22.040 euro**

2.1.3 Voor Wallonië

In het Waals Gewest geldt net als in Brussel een *verlaagd tarief* voor de gezinswoning tot een maximale waarde van 250.000 euro (artikel 60ter W. Succ.). Ook hier bepaalt artikel 54 dat een vrijstelling geldt op een eerste schijf van 12.500 euro, en een bijkomende vrijstelling op een volgende schijf van 12.500 indien het erfdeel niet groter is dan 125.000 euro. Ook hier moeten dus twee aparte berekeningen gemaakt worden.

Gezinswoning

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54

12.500 aan 1 %: 125 €

25.000 aan 2 %: 500 €

100.000 aan 5 %: 5.000 €

Te betalen belasting: **5.625 €**

Andere activa

150.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

50.000 aan 14 %: 7.000 €

50.000 aan 18 %: 9.000 €

16.000 €

Totaal te betalen belasting: **21.625 euro**

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de te betalen belasting.

	Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Totaal	6.000 €	22.040 €	21.625 €

De belasting is dezelfde voor de *verschillende huwelijksstelsels*, aangezien de langstlevende echtgenoot in de drie gevallen de *volle eigendom* over de

nalatenschap erft. Door de *vrijstelling van successierecht op de gezinswoning* in het Vlaams Gewest is de te betalen belasting hier beduidend minder dan in de andere twee gewesten. Ook de *splitsing tussen roerende en onroerende goederen* die in Vlaanderen geldt heeft hier een invloed. In de twee andere gewesten worden de vrijgestelde schijf en de gezinswoning die belast wordt tegen een verlaagd tarief wel gebruikt om de overige successierechten te berekenen. Dit gebeurt om de *progressiviteit van de belasting* te behouden, maar hierdoor valt men sneller in een schijf met een hoger tarief.

2.2 Stelling 2: Er zijn bloedverwanten andere dan kinderen

Indien er *ouders, broers of zussen zijn, of andere erfgenamen* die door de wet tot de erfenis zijn geroepen, zal de langstlevende echtgenoot het *vruchtgebruik* erven van de *eigen goederen* van de overledene en de *volle eigendom* van zijn deel in de *gemeenschap* (Spruyt, 2006: 66).

Dit wil zeggen dat het huwelijksstelsel nu wel een invloed heeft op de omvang van het erfdeel van de langstlevende echtgenoot.

In het geval van *algehele gemeenschap* zal de langstlevende echtgenoot nog steeds de *volle eigendom* krijgen over *de hele nalatenschap*, aangezien er enkel sprake is van een gemeenschappelijk vermogen. Dit wil zeggen dat het erfdeel en de te betalen belasting dezelfde blijven als in punt 2.1.

Indien het koppel gehuwd was onder het *wettelijk stelsel*, erft de langstlevende echtgenoot de *volle eigendom* van het aandeel van de overledene in het *gemeenschappelijk vermogen*, en het *vruchtgebruik* over het *eigen vermogen* van de overledene. In dit voorbeeld komt dat neer op een erfdeel van **216.000 euro** dat bestaat uit de volgende componenten.

- De volle eigendom van het aandeel van de overledene in de gezinswoning ter waarde van 150.000 euro.
- De volle eigendom van het aandeel van de overledene in de gemeenschappelijke roerende goederen, ter waarde van 50.000 euro.
- Het vruchtgebruik van het eigen vermogen van de overledene, dat 50.000 euro bedraagt. Dit vruchtgebruik wordt berekend door vier procent te nemen van de waarde van de volle eigendom, vermenigvuldigd met een leeftijdsfactor zoals bepaald in artikel 21 V W. Succ. Aangezien we gesteld hebben dat de langstlevende echtgenote 69 jaar is, is deze factor 8. Dit wil zeggen dat het vruchtgebruik tweeëndertig procent van 50.000 euro bedraagt, dit is 16.000 euro.

Indien het koppel gehuwd was onder het stelsel van *scheiding van goederen* erft de langstlevende echtgenote het *vruchtgebruik van het eigen vermogen* van de erflater. Hierbij wordt ook het deel van de gezinswoning geteld, indien deze in onverdeeldheid was. Dat wil zeggen dat de langstlevende echtgenoot dus ook wat betreft het huis enkel het vruchtgebruik erft van het aandeel van de overledene (Spruyt, 2006: 69). In dit voorbeeld komt dit neer uit een erfdeel ter waarde van **80.000 euro** dat bestaat uit de volgende componenten.

- Het vruchtgebruik op het aandeel van de overledene in de gezinswoning. Dit bedraagt tweeëndertig procent van 150.000 euro of 48.000 euro.
- Het vruchtgebruik op het eigen vermogen van de overledene. Dit bedraagt tweeëndertig procent van 100.000 euro of 32.000 euro.

Dit leidt tot de volgende berekeningen.

2.2.1 Voor Vlaanderen

In Vlaanderen is de gezinswoning vrijgesteld van successierechten, deze kunnen we voor de berekening van de successierechten dus buiten beschouwing laten.

Algehele gemeenschap: de te betalen belasting bedraagt **6.000 euro**, zoals berekend in punt 2.1.

Wettelijk stelsel: er moet enkel belasting betaald worden op de roerende goederen ter waarde van 66.000 euro.

50.000 aan 3 %: 1.500 €

16.000 aan 9 %: 1.440 €

Te betalen belasting: **2.940 €**

Scheiding van goederen: er is enkel een belasting op het vruchtgebruik van de roerende goederen ter waarde van 32.000 euro.

32.000 aan 3 %: 960 €

Te betalen belasting: **960 euro**

2.2.2 Voor Brussel

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er een verlaagd tarief voor de gezinswoning, dus er moeten twee berekeningen gemaakt worden.

Algehele gemeenschap: de te betalen belasting bedraagt **22.040 euro** zoals reeds berekend in punt 2.1.

Wettelijk stelsel: er moet belasting betaald worden op de gezinswoning ter waarde van 150.000 euro en op de roerende goederen ter waarde van 66.000 euro.

Verdeling vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$$15.000 * 150.000/216.000 = 10.417 \text{ €}$$

$$15.000 * 66.000/216.000 = 4.583 \text{ €}$$

Gezinswoning

$$10.417 \text{ vrijgesteld aan } 2 \%: - 208 \text{ €}$$

$$50.000 \text{ aan } 2 \%: 1.000 \text{ €}$$

$$50.000 \text{ aan } 5.3 \%: 2.650 \text{ €}$$

$$50.000 \text{ aan } 6 \%: \underline{3.000 \text{ €}}$$

$$\text{Te betalen belasting: } \mathbf{6.442 \text{ €}}$$

Andere activa

150.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

$$4.583 \text{ vrijgesteld aan } 3 \%: -137 \text{ €}$$

$$25.000 \text{ aan } 9 \%: 2.250 \text{ €}$$

$$41.000 \text{ aan } 18 \%: \underline{7.380 \text{ €}}$$

$$\mathbf{9.493 \text{ €}}$$

Totaal te betalen belasting: **15.935 euro**

Scheiding van goederen: er moet belasting betaald worden op het vruchtgebruik van de gezinswoning ter waarde van 48.000 euro en op het vruchtgebruik van de roerende goederen ter waarde van 32.000 euro.

Verdeling vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$$15.000 * 48.000/80.000 = 9.000 \text{ €}$$

$$15.000 * 32.000/80.000 = 6.000 \text{ €}$$

Gezinswoning

9.000 vrijgesteld aan 2 %:	-180 €
48.000 aan 2 %:	<u>960 €</u>
Te betalen belasting:	780 €

Andere activa

48.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

6.000 vrijgesteld aan 3 %:	-180 €
2.000 aan 3 %:	60 €
30.000 aan 8 %:	<u>2.400 €</u>
	2.280 €

Totaal te betalen belasting: **3.060 euro**

2.2.3 Voor Wallonië

Ook in het Waals Gewest is er een verlaagd tarief voorzien voor de gezinswoning.

Algehele gemeenschap: zoals berekend in punt 2.1 bedraagt de te betalen belasting **21.625 euro**.

Wettelijk stelsel: de belastingen worden berekend op de gezinswoning ter waarde van 150.000 euro en op de onroerende goederen ter waarde van 66.000 euro.

Gezinswoning

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54

12.500 aan 1 %:	125 €
25.000 aan 2 %:	500 €
100.000 aan 5 %:	<u>5.000 €</u>
Te betalen belasting:	5.625 €

Andere activa

150.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

50.000 aan 14 %: 7.000 €

16.000 aan 18 %: 2.880 €

9.880 €

Totaal te betalen belasting: **15.505 euro**

Scheiding van goederen: er moeten belastingen betaald worden op het vruchtgebruik van de gezinswoning ter waarde van 48.000 euro en het vruchtgebruik van de roerende goederen ter waarde van 32.000 euro. Het totale erfdeel is hier kleiner dan 125.000 euro, dus heeft de echtgenote recht op een bijkomende vrijstelling zoals omschreven in artikel 54 lid1 W. Succ.

Gezinswoning

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54

12.500 bijkomend vrijgesteld

23.000 aan 2 %: 460 €

Te betalen belasting: **460 €**

Andere activa

48.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

2.000 aan 5 %: 100 €

30.000 aan 7 %: 2.100 €

Te betalen belasting: **2.200 €**

Totaal te betalen belasting: **2.660 euro**

Huwelijksstelsel	Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Algehele gemeenschap	6.000 €	22.040 €	21.625 €
Wettelijk stelsel	2.940 €	15.935 €	15.505 €
Scheiding van goederen	960 €	3.060 €	2.660 €

Hier is duidelijk het verschil merkbaar tussen de verschillende huwelijksstelsels. Algemeen geldt: *hoe groter de gemeenschap, hoe groter het te betalen bedrag*. Dit komt omdat de goederen die in de gemeenschap vallen in deze omstandigheden de volle eigendom van de langstlevende echtgenoot worden, terwijl van de eigen goederen slechts het vruchtgebruik geërfd wordt. Dit vruchtgebruik bedraagt steeds een kleiner percentage van de volle eigendom naarmate de vruchtgebruiker ouder is. Als men over een deel van de nalatenschap het vruchtgebruik erft kan men dus stellen dat *hoe jonger men is, hoe groter de te betalen belasting zal zijn*.

Verder zien we ook hier dat de langstlevende echtgenoot in het Vlaamse Gewest veel minder belastingen moet betalen dan in de andere twee gewesten, en dit door de *vrijstelling* van successierecht met betrekking tot de gezinswoning en de *splitsing* tussen roerende en onroerende goederen.

2.3 Stelling 3: Er zijn kinderen

Indien er *kinderen* zijn, erft de langstlevende echtgenoot het *vruchtgebruik* van de nalatenschap, en de kinderen de *blote eigendom*. Dit geldt voor alledrie de huwelijksstelsels.

In dit voorbeeld wordt het vruchtgebruik berekend op tweeëndertig procent van de waarde van de volle eigendom. Voor de gezinswoning bedraagt het vruchtgebruik dus 48.000 euro, voor de roerende goederen bedraagt het 32.000 euro.

De berekeningen hiervoor komen overeen met deze voor het stelsel van scheiding van goederen zoals berekend in punt 2.2, zodat onderstaande tabel de belastingen per gewest weergeeft.

	Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Totaal	960 €	3.060 €	2.660 €

Ook hier zijn de te betalen belastingen in het Vlaams Gewest beduidend lager door de *vrijstelling* van successie voor de gezinswoning en de *splitsing* tussen roerende en onroerende goederen.

3. Voorbeeld 3: vererving van familiale bedrijfsactiva - artikel 60bis

Voor dit voorbeeld maken we de veronderstelling dat de eigenaar van een familiale onderneming overlijdt. Hij was gehuwd onder het wettelijk stelsel en had een zoon. Zijn echtgenote is 52 jaar, en zijn zoon is 25 jaar oud.

De onderneming voldoet aan alle voorwaarden van *artikel 60bis W. Succ.* zoals besproken in hoofdstuk 5 punt 5.

De nalatenschap van de overledene bestaat uit de volgende elementen.

- De onderneming ter waarde van 1.000.000 euro
- Zijn aandeel in de gezinswoning ter waarde van 400.000 euro, dit bedraagt dus 200.000 euro.
- Zijn helft van de gemeenschappelijke roerende goederen ter waarde van 500.000 euro, deze bedraagt dus 250.000 euro.
- Er wordt abstractie gemaakt van de begrafeniskosten.

De echtgenote heeft recht op een vruchtgebruik ter waarde van tweeënvijftig procent van de volle eigendom van de nalatenschap van haar man. De zoon heeft bijgevolg recht op de blote eigendom ter waarde van achtenveertig procent van de volle eigendom.

- Het vruchtgebruik van de onderneming bedraagt dus 520.000 euro, en de blote eigendom bedraagt 480.000 euro.
- Het vruchtgebruik van de gezinswoning bedraagt 104.000 euro, de blote eigendom bedraagt 96.000 euro.
- Het vruchtgebruik op de roerende goederen bedraagt 130.000 euro, de blote eigendom bedraagt 120.000 euro.

3.1 Het Vlaams Gewest

In Vlaanderen wordt zoals eerder gezegd een *splitsing tussen roerende en onroerende goederen* gemaakt voor de berekening van successierechten. In het geval van een familiale onderneming is er dus sprake van *drie vermogens*. Voor de familiale onderneming die voldoet aan artikel 60bis geldt een *nultarief*, hierop zijn dus helemaal geen successierechten verschuldigd.

Voor de echtgenote is er ook geen successierecht verschuldigd op de gezinswoning.

De echtgenote moet dus enkel successierecht betalen op het vruchtgebruik van de roerende goederen ter waarde van 130.000 euro.

50.000 aan 3 %: 1.500 €

80.000 aan 9 %: 7.200 €

Te betalen belasting: **8.700 €**

De zoon betaalt successierechten op de blote eigendom van de gezinswoning en de roerende goederen.

Onroerend goed (96.000 €)	Roerend goed (120.000 €)
50.000 aan 3 %: 1.500 €	50.000 aan 3 %: 1.500 €
46.000 aan 9 %: <u>4.140 €</u>	70.000 aan 9 %: <u>6.300 €</u>
Te betalen belasting: 5.640 €	Te betalen belasting: 7.800 €

Totaal te betalen belasting: **13.440 euro**

3.2 Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de familiale onderneming belast tegen *drie procent* indien ze voldoet aan de voorwaarden van artikel 60bis W. Succ. Bovendien is er een *verlaagd tarief* volgens artikel 60ter W.Succ van toepassing op de *gezinswoning*. Ten slotte is er ook een *vrijstelling* van 15.000 euro op basis van artikel 54, 1° W. Succ. die *proportioneel* moet verdeeld worden over *de belastbare grondslagen* van de onderneming, de gezinswoning en de andere activa.

De echtgenote betaalt successierechten op het vruchtgebruik van de nalatenschap.

Vrijstelling op basis van artikel 54:

De onderneming:	$15.000 * 520.000/754.000 = 10.345 \text{ €}$
De gezinswoning:	$15.000 * 104.000/754.000 = 2.069 \text{ €}$
De andere activa:	$15.000 * 130.000/754.000 = 2.586 \text{ €}$

- De onderneming:	10.345 vrijgesteld	
	509.655 aan 3 %:	15.290 €
- De gezinswoning:	2.069 vrijgesteld	
	47.931 aan 2 %:	959 €
	50.000 aan 5,3 %:	2.650 €
	4.000 aan 6 %	<u>240 €</u>
		3.849 €

- De roerende goederen: 104.000 reeds belast o.b.v artikel 60ter
520.000 reeds belast o.b.v artikel 60bis
2.586 vrijgesteld aan 3 %: - 78 €
130.000 aan 30 %: 39.000 €
38.922 €

Te betalen belasting: **58.061 euro**

De zoon betaalt belastingen op de blote eigendom van de nalatenschap.

Vrijstelling op basis van artikel 54:

De onderneming: $15.000 * 480.000/696.000 = 10.345 \text{ €}$

De gezinswoning: $15.000 * 96.000/696.000 = 2.069 \text{ €}$

De andere activa: $15.000 * 120.000/696.000 = 2.586 \text{ €}$

- De onderneming: 10.345 vrijgesteld
469.655 aan 3 %: **14.090 €**
- De gezinswoning: 2.069 vrijgesteld
47.931 aan 2 %: 962 €
46.000 aan 5,3 %: 2438 €
3.400 €
- De roerende goederen: 96.000 reeds belast o.b.v artikel 60ter
480.000 reeds belast o.b.v artikel 60bis
2.586 vrijgesteld aan 3 %(*): - 78 €
120.000 aan 30 %: 36.000 €
35.922 €

Te betalen belasting: **53.412 euro**

3.3 Het Waals Gewest

In het Waals gewest is er net als in Vlaanderen een *nultarief* van toepassing voor de vererving van onderneming indien deze voldoet aan de voorwaarden van artikel 60bis W. Succ. Er is wel een *verlaagd tarief* voor de gezinswoning van toepassing, waardoor er twee berekeningen moeten worden gemaakt. Bovendien stelt artikel 54 1° dat de erfgenamen recht hebben op een *vrijstelling* van 12.500 euro, die bij voorrang toegerekend wordt aan de gezinswoning. De echtgenote betaalt belasting op het vruchtgebruik van de gezinswoning en van de roerende goederen.

Gezinswoning (104.000 €)

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54 1°

12.500 aan 1 %: 125 €

25.000 aan 2 %: 500 €

54.000 aan 5 %: 2.700 €

Te betalen belasting: **3.325 €**

Andere activa (130.000 €)

104.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

46.000 aan 10 %: 4.600 €

50.000 aan 14 %: 7.000 €

34.000 aan 18 %: 6.120 €

Te betalen belasting: **17.720 €**

Totaal te betalen belasting: **21.045 euro**

De zoon betaalt belasting op de blote eigendom van de gezinswoning en de roerende goederen.

Gezinswoning (96.000 €)

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54 1°

12.500 aan 1 %: 125 €

25.000 aan 2 %: 500 €

46.000 aan 5 %: 2.300 €

Te betalen belasting: **2.925 €**

Andere activa (120.000 €)

96.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

4.000 aan 7 %: 280 €

50.000 aan 10 %: 5.000 €

50.000 aan 14 %: 7.000 €

16.000 aan 18 %: 2.880 €

Te betalen belasting: **15.160 €**

Totaal te betalen belasting: **18.085 euro**

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de te betalen belastingen in de drie gewesten.

	Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
echtgenote	8.700 €	58.061 €	21.045 €
zoon	13.440 €	53.412 €	18.085 €
totaal	22.140 €	111.473 €	39.130 €

Het is duidelijk dat het tarief van drie procent in het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* in vergelijking met het nultarief dat in de andere twee gewesten toegepast wordt ervoor zorgt dat *de te betalen belastingen* meteen een stuk *hoger* liggen. Ook de *behoud van de progressiviteit* volgens artikel 66ter, werkt hogere belastingen in de hand. Dit zien we duidelijk als we de vergelijking maken tussen het Vlaams Gewest en het Waals Gewest, wat betreft de te betalen belastingen door de zoon. Hoewel hij in Wallonië van een verlaagd tarief voor de gezinswoning kan genieten, en een vrijstelling krijgt op de eerste schijf van 12.500 euro, betaalt hij toch meer

belastingen. Dit komt omdat het bedrag dat tegen een lager tarief belast wordt, wordt meegerekend om de belastingen te berekenen *op de overige activa*, zodat er meteen van hogere tarieven gebruik gemaakt wordt. In het Vlaams Gewest wordt daarentegen een *splitsing* gemaakt tussen roerende en onroerende goederen, waardoor de zoon tweemaal van het laagste tarief kan genieten.

In het Vlaams Gewest zijn de successierechten voor de echtgenote het laagst omdat zij hier kan genieten van de *vrijstelling op de gezinswoning*.

4. Voorbeeld 4: Vererving van familiale bedrijfsactiva

Wat indien de overledene een onderneming nalaat die *niet voldoet aan de voorwaarden* van artikel 60bis? Om dit duidelijk te maken hernemen we de gegevens uit het vorige voorbeeld.

De nalatenschap van de overledene bestaat uit de volgende elementen.

- De onderneming ter waarde van 1.000.000 euro
- Zijn aandeel in de gezinswoning ter waarde van 400.000 euro, dit bedraagt dus 200.000 euro.
- Zijn helft van de gemeenschappelijke roerende goederen ter waarde van 500.000 euro, deze bedraagt dus 250.000 euro.

De echtgenote heeft recht op een vruchtgebruik ter waarde van tweeënvijftig procent van de volle eigendom van de nalatenschap van haar man. De zoon heeft bijgevolg recht op de blote eigendom ter waarde van achtenveertig procent van de volle eigendom.

- Het vruchtgebruik van de onderneming bedraagt dus 520.000 euro, en de blote eigendom bedraagt 480.000 euro.

- Het vruchtgebruik van de gezinswoning bedraagt 104.000 euro, de blote eigendom bedraagt 96.000 euro.
- Het vruchtgebruik op de roerende goederen bedraagt 130.000 euro, de blote eigendom bedraagt 120.000 euro.
- Er wordt abstractie gemaakt van begrafeniskosten.

4.1 Het Vlaams Gewest

De echtgenote betaalt belastingen op het vruchtgebruik van de onderneming en de andere roerende goederen, zij is vrijgesteld van belastingen wat betreft de gezinswoning. De onderneming wordt beschouwd als een roerend goed, aangezien het *aandelen* betreft. Het totaal bedrag waar zij op belast wordt is dus 650.000 euro.

50.000 aan 3 %:	1.500 €
200.000 aan 9 %:	18.000 €
400.000 aan 27 %:	<u>108.000 €</u>
Te betalen belasting: 127.500 €	

De zoon betaalt belastingen op de blote eigendom van de nalatenschap. Deze bestaat uit 96.000 euro voor de gezinswoning en 600.000 euro voor de andere activa.

Gezinswoning	
50.000 aan 3 %:	1.500 €
46.000 aan 9 %:	<u>4.140 €</u>
Te betalen belasting: 5.640 €	

Overige activa

50.000 aan 3 %: 1.500 €

200.000 aan 9 %: 18.000 €

350.000 aan 27 %: 94.500 €

Te betalen belasting: **114.000 €**

Totaal te betalen belasting: **119.640 euro**

4.2 Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De echtgenote geniet van een *verlaagd tarief* met betrekking tot het vruchtgebruik van de gezinswoning ter waarde van 104.000 euro. De rest van haar erfdeel bedraagt in totaal 650.000 euro.

Berekening vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$15.000 * 104.000/754.000 = 2.069 \text{ €}$

$15.000 * 650.000/754.000 = 12.931 \text{ €}$

Gezinswoning

2.069 vrijgesteld aan 2 %: -41 €

50.000 aan 2 %: 1.000 €

50.000 aan 5,3 %: 2.650 €

4.000 aan 6 % 240 €

Te betalen belasting: **3.849 €**

Andere activa

104.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

12.931 vrijgesteld aan 3 %: -388 €

71.000 aan 9 %: 6.390 €

75.000 aan 18 %: 13.500 €

250.000 aan 24 %: 60.000 €

254.000 aan 30 %: 76.200 €

Te betalen belasting: **155.702 €**

Totaal te betalen belasting: **159.551 euro**

De zoon geniet van een *verlaagd tarief* op de blote eigendom van de gezinswoning ter waarde van 96.000 euro. De rest van zijn erfdeel bedraagt in totaal 600.000 euro.

Berekening vrijstelling op basis van artikel 54 W. Succ.

$15.000 * 96.000/696.000 = 2.069 \text{ €}$

$15.000 * 600.000/696.000 = 12.931 \text{ €}$

Gezinswoning

2.069 vrijgesteld aan 2 %: -41 €

50.000 aan 2 %: 1.000 €

46.000 aan 5,3 %: 2.438 €

Te betalen belasting: **3.397 €**

Andere activa

96.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

12.931 vrijgesteld aan 3 %: -388 €

4.000 aan 8 %: 320 €

75.000 aan 9 %: 6.750 €

75.000 aan 18 %: 13.500 €

250.000 aan 24%: 60.000 €

196.000 aan 30%: 58.800 €

Te betalen belasting: **138.982 €**

Totaal te betalen belasting: **142.379 euro**

4.3 Het Waals Gewest

De echtgenote geniet van een *verlaagd tarief* met betrekking tot het vruchtgebruik van de gezinswoning ter waarde van 104.000 euro. De rest van haar erfdeel bedraagt in totaal 650.000 euro.

De gezinswoning

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54 1°

12.500 aan 1 %: 125 €

25.000 aan 2 %: 500 €

54.000 aan 5 %: 2.700 €

Te betalen belasting: **3.325 €**

Overige activa

104.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

46.000 aan 10 %: 4.600 €

50.000 aan 14%: 7.000 €

50.000 aan 18 %: 9.000 €

250.000 aan 24 %: 60.000 €

254.000 € aan 30 %: 76.200 €

Te betalen belasting: **156.800 €**

Totaal te betalen belasting: **160.125 euro.**

De zoon geniet van een *verlaagd tarief* op de blote eigendom van de gezinswoning ter waarde van 96.000 euro. De rest van zijn erfdeel bedraagt in totaal 600.000 euro.

De gezinswoning

12.500 vrijgesteld op basis van artikel 54 1°

12.500 aan 1 %: 125 €

25.000 aan 2 %: 500 €

46.000 aan 5 %: 2.300 €

Te betalen belasting: **2.925 €**

Overige activa

96.000 reeds belast op basis van artikel 60ter

4.000 aan 7 %: 280 €

50.000 aan 10 %: 5.000 €

50.000 aan 14 %: 7.000 €

50.000 aan 18 %: 9.000 €

250.000 aan 24 %: 60.000 €

196.000 aan 30 %: 58.800 €

Te betalen belasting: **140.080 €**

Totaal te betalen belasting: **143.005 euro.**

	Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
echtgenote	127.500 €	159.551 €	160.125 €
zoon	119.640 €	142.379 €	143.005 €
totaal	247.140 €	301.930 €	303.130 €

Indien we vergelijken met voorbeeld 3, is het duidelijk dat de te betalen successierechten hier voor alle gewesten veel hoger liggen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er sprake van bijna een *verdrievoudiging* van de te betalen belastingen, in het Waals Gewest is het *bijna tien keer meer*, en in het Vlaams Gewest kunnen we zelfs spreken van *meer dan een vertienvoudiging*.

Door de *vrijstelling* van belasting op de gezinswoning voor de echtgenote en de splitsing tussen roerende en onroerende goederen, ligt de te betalen belasting hier nog wel lager dan in de andere twee gewesten, maar het gaat nog steeds om *astronomische bedragen*.

Deze hoge belastingen kunnen ervoor zorgen dat het *voortbestaan van de onderneming in gevaar* komt. Het is dus aan te raden om, indien men niet kan voldoen aan de voorwaarden van artikel 60bis, de opvolging van de familiale onderneming reeds *bij leven te regelen* door middel van een schenking.

BESLUIT

Uit alle voorbeelden blijkt duidelijk dat de langstlevende echtgenoot of diegene die daarmee gelijkgesteld is, in *het Vlaams Gewest* het minste belastingen moet betalen. Dit ligt natuurlijk voornamelijk aan het feit dat hij of zij sinds 1 januari 2007 geen successierechten meer verschuldigd is op het erfdeel in de gezinswoning.

Indien het erfdeel bestaat uit zowel roerende als onroerende goederen, ontstaat hier ook een voordeel in het Vlaams Gewest ten opzichte van de andere twee gewesten. In Vlaanderen worden de *roerende en onroerende goederen* namelijk *apart belast*, telkens tegen het laagste tarief. Hoe beter het *evenwicht* tussen de roerende en de onroerende goederen in een erfdeel, hoe groter het voordeel dat men geniet tegenover de andere twee gewesten.

Door de te betalen belasting te berekenen op het *totaal der erfdelen van andere personen*, wordt de te betalen belasting in het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk gewest verhoudingsgewijze groter dan in het Waals Gewest. Daar wordt immers *elke erfgenaam apart* belast, waardoor zij elk kunnen genieten van het laagste tarief. Algemeen genomen kunnen we stellen dat deze maatregel vooral *nadelig* is voor mensen met een *relatief klein erfdeel*, aangezien zij in een andere situatie enkel belast zouden worden tegen de laagste tarieven. Voor mensen met een zeer groot erfdeel is de belasting ook hoger dan ze zou zijn moest hun erfdeel apart belast worden, maar door het tarief van tachtig procent dat in Wallonië op de schijf groter dan 75.000 euro wordt toegepast, is het goed mogelijk dat men in de andere twee gewesten toch nog minder belasting betaalt.

Het *behoud van de progressiviteit* volgens artikel 66ter, werkt *hogere belastingen* in de hand. De waarde van de activa die belast worden aan een voordeliger tarief in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest, wordt gebruikt om te bepalen in welke schijven de overige activa vallen. Dit wil zeggen dat de overige activa onmiddellijk tegen een hoger tarief belast zullen worden.

Als we dieper ingaan op de *samenlevingsvorm*, wordt duidelijk dat het *huwelijk* de enige manier is om de langstlevende partner zeker te stellen in het *Waals Gewest*. De wettelijk samenwonende wordt slechts gelijkgesteld aan de langstlevende echtgenoot indien de verklaring tot wettelijk samenwonen minstens een jaar voor overlijden werd afgelegd. In de *twee andere gewesten* wordt de *wettelijk samenwonende* onmiddellijk gelijkgesteld aan de langstlevende echtgenoot, dus is er hier een onmiddellijke bescherming voor de langstlevende partner. In Vlaanderen kan ook de feitelijk samenwonende gelijkgesteld worden aan de langstlevende echtgenoot, indien hij kan bewijzen dat hij minstens een jaar feitelijk samenwoonde en een gemeenschappelijke huishouding voerde. *Onmiddellijke zekerheid* heeft men in *Vlaanderen* dus ook pas indien men een *verklaring van wettelijk samenwonen* heeft afgelegd. Indien men als langstlevende partner belast wordt tegen het tarief andere personen wordt de te betalen belasting veel groter, zoals aangetoond in het eerste voorbeeld.

Wat betreft de *verschillende huwelijksstelsels*, zijn er ook enkele verschillen. Indien er *geen bloedverwanten* zijn, maakt het *gekozen huwelijksstelsel geen verschil* en erft de langstlevende echtgenoot alles in volle eigendom. Indien er *kinderen* zijn, maakt het *gekozen huwelijksstelsel* ook *geen verschil*, dan erft de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik over de gehele nalatenschap, en de kinderen erven de blote eigendom. Indien er echter geen kinderen zijn maar wel *andere bloedverwanten*, zijn er wel *verschillen* naargelang het *gekozen huwelijksstelsel*. In het geval van algehele gemeenschap erft de langstlevende de volle eigendom van de hele nalatenschap. Bij het wettelijk stelsel erft hij het vruchtgebruik op het eigen vermogen van de overledene en de volle eigendom van de gemeenschappelijke goederen. Indien men tenslotte gehuwd is onder het stelsel van scheiding van goederen erft de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik van de hele nalatenschap.

In het derde en het vierde voorbeeld werd de *vererving van een familiale onderneming* bekeken, respectievelijk *met en zonder de toepassing van artikel 60bis*

W. Succ. Het is allereerst duidelijk dat de toepassing van dit artikel een enorm *voordeel* betekent voor de erfgenamen. Indien niet aan de voorwaarden van artikel 60 voldaan is, moeten de erfgenamen astronomische bedragen ophoesten voor het betalen van de successierechten. Verder wordt duidelijk dat het *nultarief* in het Vlaams en Waals Gewest tegenover het tarief van drie procent in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zorgt dat het in eerstgenoemde gewesten *extra voordelig* is om onder deze voorwaarden te kunnen erven.

Het is duidelijk dat er door de regionalisering grote verschillen ontstaan zijn tussen de gewesten. Algemeen genomen kunnen we stellen dat *erven het voordeligst gebeurt in het Vlaams Gewest*. Dit ligt dan vooral aan de *vrijstelling van successierechten voor de gezinswoning*, de *opsplitsing tussen roerende en onroerende goederen*, en het *nultarief* dat wordt toegepast bij de *vererving van familiale ondernemingen* die voldoen aan de voorwaarden van artikel 60bis W. Succ.

Aangezien de gewesten nog maar sinds 2002 een grotere autonomie hebben op het gebied van successierechten, zullen er ongetwijfeld nog een groot aantal veranderingen doorgevoerd worden. Zo zullen er waarschijnlijk nog een aantal correcties moeten worden aangebracht, aangezien de huidige regionale wetgeving vrij snel tot stand gekomen is en misschien nog enkele onvolkomenheden bevat. Bovendien bekijkt elk gewest ook de wetgeving van de andere regio's om na te gaan of hierin maatregelen te vinden zijn die interessant zijn voor zijn eigen inwoners (Spruyt, 2006: 118).

Omdat de voorwaarden omschreven in artikel 60bis zo streng zijn, kan men zich afvragen of deze niet beter *versoepeld* zouden worden. De rigiditeit van het artikel kan een negatieve invloed hebben op de economie, omdat ze ervoor zorgt dat het nog steeds op te weinig ondernemingen toepasbaar is. Hoewel het *behoud van tewerkstelling* de voornaamste reden was voor het invoeren van dit artikel, zou men misschien toch ook de voorwaarden in verband hiermee *versoepelen*, om er zeker van te zijn dat de onderneming gezond blijft. Tenslotte wordt er niemand beter van

als het bedrijf failliet gaat doordat men niet aan de voorwaarden voldoet of kan blijven voldoen en daardoor niet meer van het lage tarief kan genieten.

Nog steeds werpt de vraag zich op of een *belasting op het vermogen van de overledene* überhaupt rechtvaardig is. Onder andere notaris Eric Spruyt is van mening dat de langstlevende echtgenoot en de kinderen vrijgesteld moeten worden van successierechten. Dit zou natuurlijk grote gevolgen hebben voor de schatkist, maar voor de erfgenamen zou het wel rechtvaardiger zijn. Bovendien kan men zich afvragen of het aan belasting gespaarde bedrag niet op *een andere manier de staatskas* ten goede zou kunnen komen. Hierbij kan men bijvoorbeeld denken aan de te betalen registratierechten bij de aankoop van een onroerend goed of de verschuldigde BTW op alle verbruiksgoederen. Indien de gespaarde belasting wordt uitgegeven heeft dit trouwens ook een *onrechtstreeks effect op de belastingen* aangezien de *economie gestimuleerd* wordt. Notaris Spruyt bespreekt in zijn boek het zogenaamde "Laffer"-effect waardoor de Vlaamse regering zich liet inspireren tot een verlaging van de tarieven. Het uitgangspunt hierbij is dat het in de aard van de mens ligt om belastingen te willen vermijden of zelfs ontduiken. Hoe hoger de belastingsdruk is, hoe kleiner de wil om belastingen te betalen en hoe lager de belastingsopbrengsten. De Vlaamse regering ging ervan uit dat de belastingsopbrengsten zouden stijgen door de tarieven te verlagen (Spruyt, 2006: 118). Een grondige studie omtrent alle mogelijke gevolgen van de afschaffing van de successierechten voor de langstlevende echtgenoot en kinderen zou dus aan te raden zijn.

LITERATUURLIJST

- Spruyt, E. (2006) *Successieplanning: de onmisbare gids voor elke vooruitziende burger* (3^e herwerkte druk), Brussel, Mediafin.
- Verbeke, A. (2003) *Belgisch erfrecht in kort bestek. Met IPR-aspecten en praktische tips voor Nederbelgen* (2^e druk), Antwerpen - Groningen, Intersentia.
- De Groot, D. et al (2006) *Handboek registratie- en successierechten* (2^e editie), Antwerpen - Oxford, Intersentia.
- Bellens, S. en Demil, C. (2005) *De erfenisgids: Alles over fiscaalvriendelijk erven en schenken*, Roeselare, Globe.
- Ballon, L. et al (2003) *Codex economie 2003-2004: verzameling van wetteksten voor economen*, Brugge, Die Keure.
- Haelterman, A. et al (2006) *Codex fiscaal recht 2006-2007*, Brugge, Die Keure.
- Delporte F. (2004) *Sterven en erven: een praktische handleiding voor erfrecht, testamenten en successierechten*, Diegem, Ced.Samson.
- Verbeke, A. et al (2005) *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Brussel, De Boeck & Larcier.
- Nijs, A. et al (2004) *Vermogensplanning: praktisch en eenvoudig* (2^e druk), Roeselare, Intersentia.

- Van Houtte, J. et al (1991) *Erven en laten erven: een rechtssociologische studie naar samenstelling en toedeling van nalatenschappen*, Leuven, Acco.

- Van Biervliet, C. (1997) *De grote lijnen van ons erfrecht in het Vlaamse Gewest en de rest van België*, Diegem, Ced.Samson.

- de Wilde d'Estmael, E. en Sepulchre, V. (2006) *Le nouveau décret Wallon du 15 decembre 2005. Succession, donation et transmissions d'entreprise, que faire aujourd'hui?*, Waterloo, Wolters Kluwer.

- Ruysseveldt, J. (2003) *Nieuwigheden op het stuk van de registratie- en successierechten*, Mechelen, Kluwer.

- Culot, A. (2006) *Manuel des droits de succession* (2^e druk), Brussel, De Boeck & Larcier.

- Federale portaalsite (22 november 2006)
< URL: <http://www.belgium.be>>

- Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (24 april 2007)
< URL: <http://www.notaris.be>>

- Praktijkgids voor successierecht & -planning. (9 mei 2007)
< URL: <http://www.successierecht.be>>

- Federale Overheidsdienst Financiën (19 mei 2007)
< URL: <http://www.fisconet.fgov.be>>

Auteursrechterlijke overeenkomst

Opdat de Universiteit Hasselt uw eindverhandeling wereldwijd kan reproduceren, vertalen en distribueren is uw akkoord voor deze overeenkomst noodzakelijk. Gelieve de tijd te nemen om deze overeenkomst door te nemen, de gevraagde informatie in te vullen (en de overeenkomst te ondertekenen en af te geven).

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Successierechten : toepassing op verschillende samenlevingsvormen in België

Richting: **Licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen**

Jaar: **2007**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Ik ga akkoord,

Iris VAN ROOSE

Datum: **03.06.2007**